

KOSKELAN SAIRAALA-ALUE YMPÄRISTÖINEEN

SELVITYS KAAVOITETTAVASTA ALUEESTA

© Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Teksti: Annina Vainio

Valokuvat: Annina Vainio (ellei toisin mainita)

Arkistovalokuvat: Helsingin kaupungin museo (HKM)

Arkistopiirustukset: Helsingin kaupunginarkisto (HKA)

Graafinen suunnittelu ja taitto: Annina Vainio

Pohjakartta: © Kaupunkimittausosasto

1. Johdanto
 2. Aluerajaus
 3. Historia ja rakentuminen
 4. Suunnittelualue
 - 4.1 Sairaalaympäristö
 - 4.2 Sairaala-alueen nykyiset rakennukset
 - 4.3 Pesulat ja höyrylaitos
 - 4.4 Lamellitalojen korttelialue
 - 4.5 Suunnittelutilanne
 5. Palvelut ja yhteydet
 - 5.1 Palvelut
 - 5.2 Julkisen- ja kevyenliikenteen yhteydet
 - 5.3 Liikennemäärät ja melu
 6. Viheralueet ja ympäristö
 - 6.1 Puistokadut, aukiot ja 1920-l klassismi
 - 6.2 Pihat osana viherympäristöä
 - 6.3 Otto-livari Meurmanin puisto
 - 6.4 Ympäröivät luonnonalueet
 7. Ympäröivät rakennetut alueet
 8. Tavoitteet
 - 8.1 Säilytettävä ja palautettava ympäristö
 - 8.2 Rakennusten suojelu ja uudet käyttötarkoitukset
 - 8.3 Täydennysrakentaminen
- Lähteet
- Liite: Luonnossuunnitelma

Koskelan sairaala-alue ympäristöineen on muuttumassa voimakkaasti. Sairaalatointojen poistuessa alueen pitkä historia laitoshoidon paikkana päättyy. Samalla myös sairaalaan arkeen liittyneet tukitoiminnot ovat siirtymässä muualle.

Ensimmäiset rakennukset valmistuivat sairaala-alueelle 1910-luvulla palvelemaan Koskelan työ- ja vaivaistaloa. Nyt arvokkaalle vanhalle rakennuskannalle etsitään uutta käyttötarkoitusta ja tilaa on vapautumassa myös uudisrakentamiselle.

Suljetun sairaala-alueen ympärille kasvaneet asuinalueet muodostavat kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ja yhtenevän kokonaisuuden. Suunnittelualueen liittäminen osaksi tätä kokonaisuutta edellyttää erityisen huomion kiinnittämistä suunniteltavan ympäristön ja rakennuskannan laatuun.

Tämä selvitys on tehty Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa kesän ja syksyn

2011 aikana. Selvityksen tarkoituksena on luoda yleiskuva alueesta suunnittelutyön alkaessa ja hahmotella seuraavia askeleita kokonaisvaltaisen maankäyttösuunnitelman ja asemakaavan laatimiseksi suunnittelualueelle.

Tärkeimmiksi teemoiksi suunnittelutyötä ennakoitaessa ovat nousseet alueen muuttuva rooli kaupunkirakenteessa, yhteydet suunnittelualueen eri osien välillä, sairaalaympäristön arvojen säilyttäminen, sekä vanhan rakennuskannan soveltuvuus uusiin käyttötarkoituksiin.

Sairaala-alue kesällä 2011.

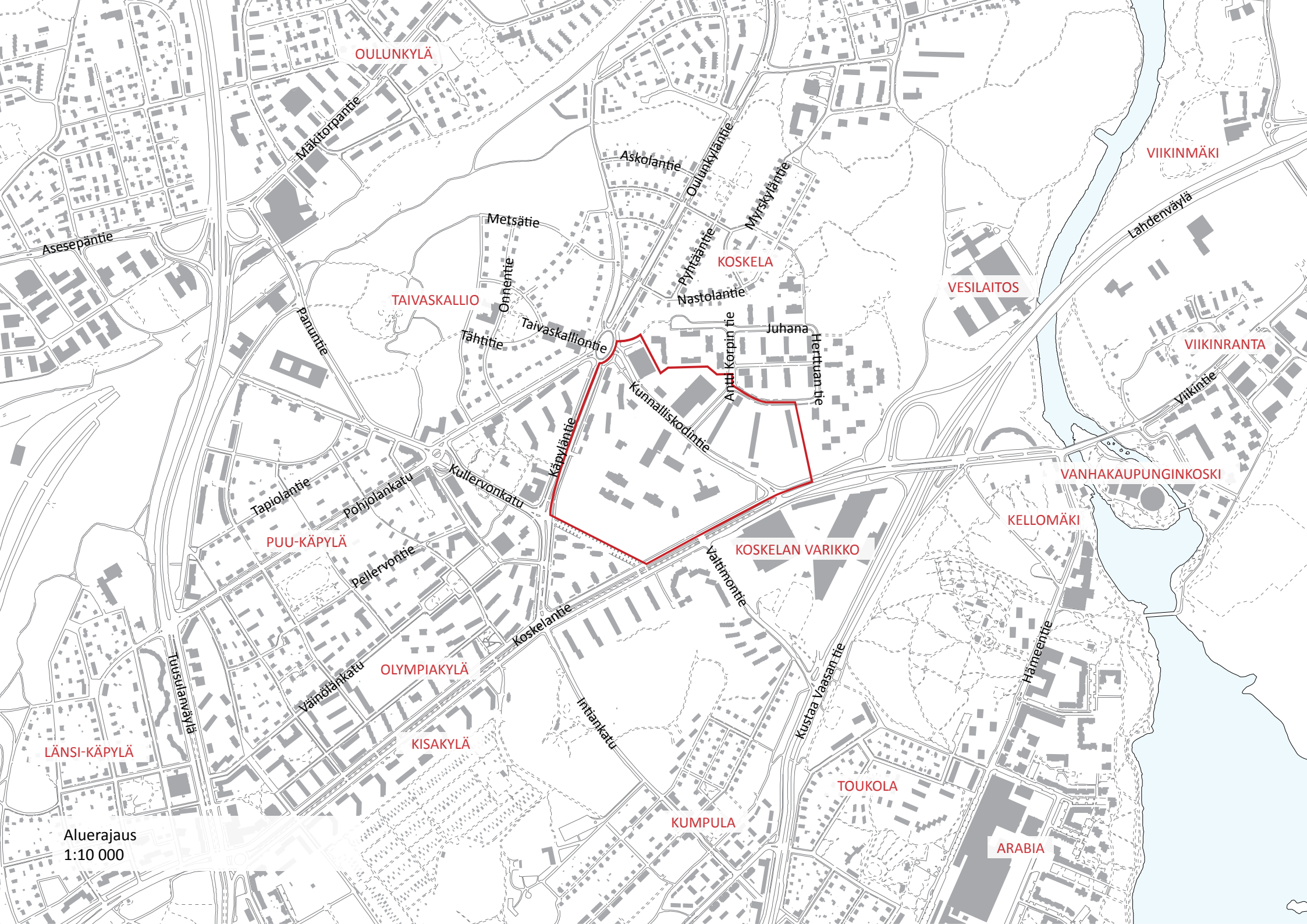
Suunnittelualue koostuu kolmesta keskenään hyvin erilaisesta osa-alueesta.

Suunnittelualueen ytimenä on Koskelan sairaala-alue, joka sijaitsee Koskelantien, Käpylätien ja Kunnalliskodintien rajaamalla tontilla noin kuuden kilometrin etäisyydellä Helsingin keskustasta. Sairaala-alueen lisäksi suunnittelualueeseen kuuluu kahden pesulan ja höyrylaitoksen muodostama kokonaisuus Kunnalliskodintien pohjoispuolella, sekä kolmen viuhkamaisesti kalliolle sijoitetun korkean lamellitalon korttelialue Kunnalliskodintien ja Koskelantien kulmassa.

Kaupunkirakenteessa suunnittelualue asettuu kohtaan, jossa mittakaavaltaan hyvin erilaiset asuinalueet kohtaavat ja risteävät. Koskelan ja Käpylän kaupunginosien rajalle asettuva suunnittelualue saa vaikutteita molemmista. Käpylän, Taivaskallion ja Koskelan pientaloalueet rakennettiin 1920-40-luvuilla Helsingin pohjoiselle laidalle. Helsingin kasvaessa pohjoiseen pientalot ovat 1940-luvulta lähtien saaneet seurakseen kerrostalovaltaista kaupunkia.

Suunnittelualueen eteläpuolella kaupunkirakenteesta erottuu Koskelan varikko suurine raitiovaunuhalleineen. Pohjoisessa Vantaanjoen varressa toimii Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitos. Etäämmällä Arabian uusi asuinalue on rakentunut vanhan keramiikkatehtaan läheisyyteen.

OULUNKYLÄ

Mäkitorpantie

Asesepäntie

Panuntie

TAIVASKALLIO

Metsätie

Tahtitie

Taivaskalliontie

Askolantie

Oulunkyläntie

KOSKELA

Pyhtäantie

Nastolantie

Antti Korpin tie

Juhana

Herttuan tie

VESILAITOS

VIIKINMÄKI

Lahdenväylä

VIIKINRANTA

Viikintie

VANHAKAUPUNGINKOSKI

KELLOMÄKI

PUU-KÄPYLÄ

Tapiolantie

Pöyhönenkatu

Pellervontie

Kullervonkatu

Kärpäntie

Kunnalliskodintie

KOSKELAN VARIKKO

Valtimontie

Koskelantie

Intienkatu

Kustaa Vaasan tie

Hämeenentie

OLYMPIAKYLÄ

Vainolankatu

KISAKYLÄ

LÄNSI-KÄPYLÄ

Tuusulanväylä

KUMPULA

TOUKOLA

ARABIA

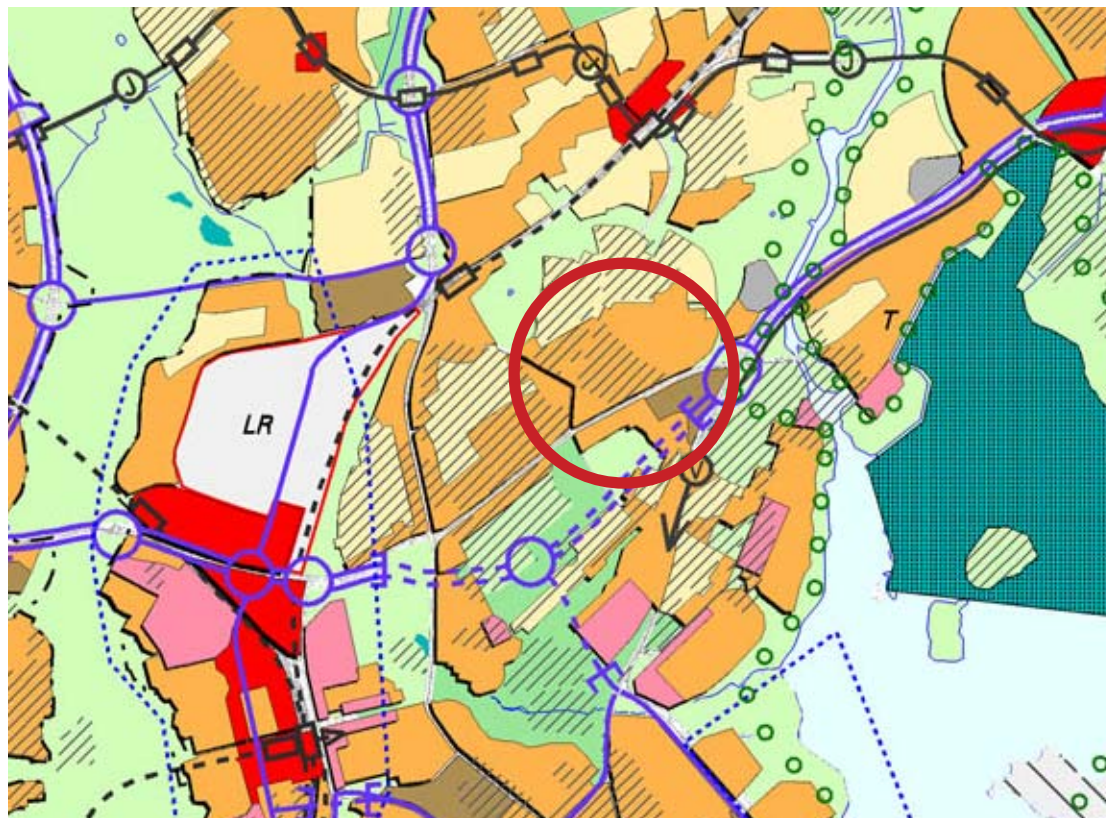
Aluerajaus
1:10 000

Ilmakuva vuodelta 2011. (KMO)

Rakeisuus
1:10 000

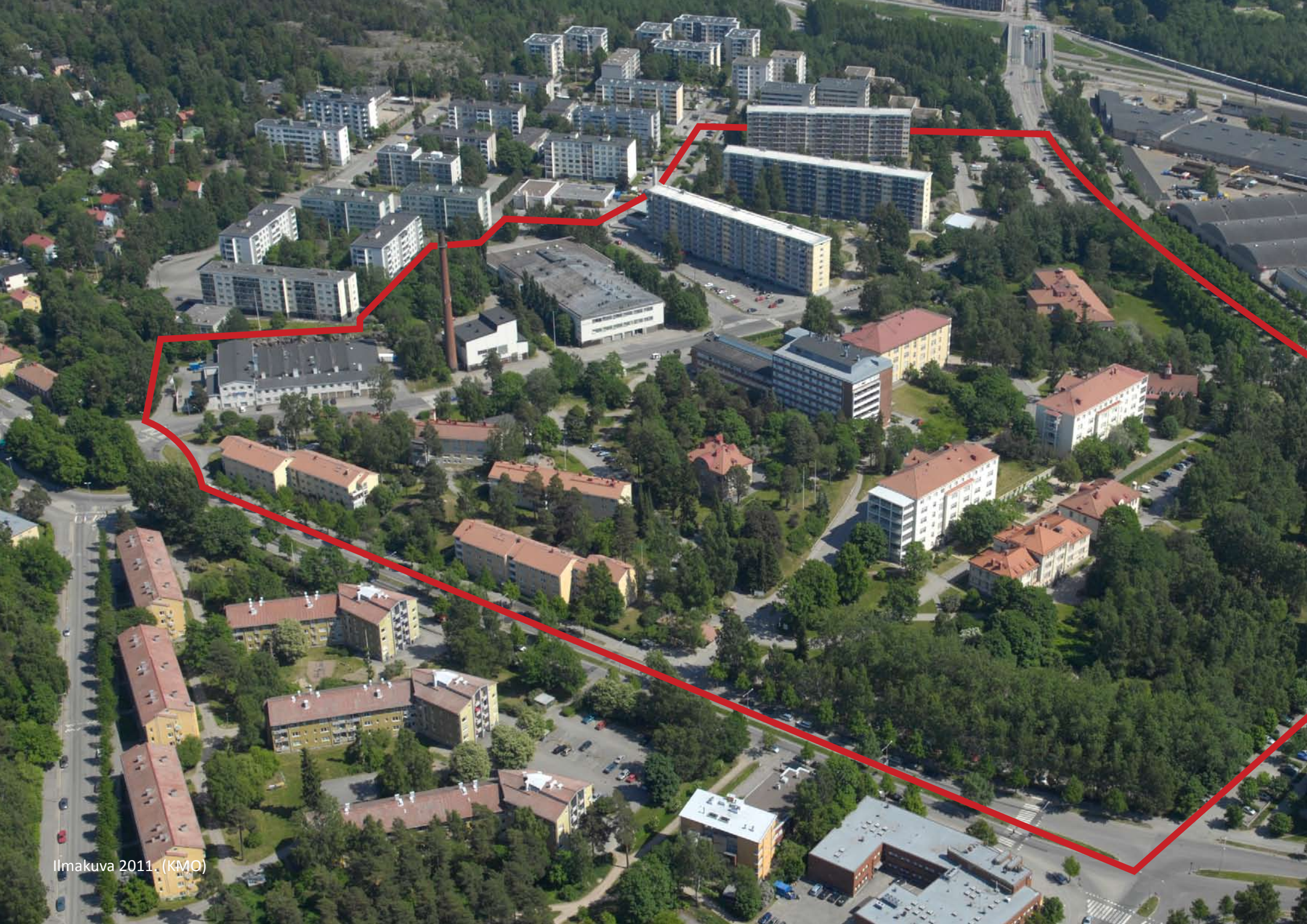

Ote Yleiskaava 2002:sta.
Suunnittelualue ympäröity kartalle.
1:40 000

Yleiskaava 2002:ssa Koskelan sairaala-alue sekä Käpylän, Taivaskallion ja Koskelan pientaloalueet on merkitty kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäviksi alueiksi (harmaa viistoviivitus). Näitä alueita on kehitettävä siten, että niiden arvot ja ominaisuudet säilyvät.

Sairaala-alue on asemakaavoittamaton. Pesula-alueet on asemakaavassa merkitty pesulatoimintaa palveleville rakennuksille, jotka eivät aiheuta ympäristöhäiriöitä. Lamellitalot sijoittuvat asemakaavoitetulle asuinkerrostalojen korttelialueelle.

Koskelan työ- ja vaivaistalo aloitti toimintansa vuonna 1912. Se rakennettiin alun perin kaupungin ulkopuolelle maaseudun rauhaan. Laitosta varten varattiin 43 hehtaarin maa-alue, josta nykyisin on jäljellä noin 10 hehtaarin suuruinen rakennettu alue.

Vuodesta 1914 vaivaistalon nimi muutettiin Helsingin kaupungin kunnalliskodiksi. Nimen vaihdoksesta huolimatta kunnalliskoti toimi edelleen köyhäintalon tapaan. Alue oli suljettu ja yhteydet ulkomaailmaan rajatut. Punainen piikkilangalla vahvistettu lankkuaita rajasi aluetta 1960-luvulle asti.

Kunnalliskodin oli määrä huolehtia köyhistä, sairaista ja vanhuudenheikoista. Työlaitokseen taas joutui esimerkiksi työttömyyden, juoppouden, irtolaisuuden tai irstaan elämäntavan seurauksena. Laitoksen asukkaat olivat monenkirjavaa joukkoa. Ahtaissa tiloissa työlaitoksen ja kunnalliskodin toimintaa oli vaikea erottaa toisistaan.

Köyhäinapu miellettiin yhteiskunnan antamaksi lainaksi, joka oli maksettava takaisin joko työn tai rahan muodossa. Työlaitoksen asukkaiden oli korvattava kaupungilta saamansa hoito työskentelemällä laitoksen työpajoissa. Kunnalliskodin asukkaiden taas odotettiin osallistuvan työtehtäviin kykyjensä ja voimiensa mukaan. Työlaitoksen toiminta päättyi vuonna 1946. Toiminta työhuoneissa jatkui kuitenkin 1960-luvulle asti.

Kunnalliskoti nähtynä Käpyläntieltä. Etualalla sairaalan vanha, jo purettu höyrylaitos piippuineen. Sairaalapaviljonkien välistä näkyy vuonna 1960 puretun keskusrakennuksen pääty. (HKM)

Pauvres Honteux -osaston asukkaita kunnalliskodin D-paviljongissa. (HKM)

Työlaitoksen verstaissa työskenneltiin esimiehen valvonnassa. (HKM)

Sairaalan eteläpuolelle jäävä rakentamaton alue Koskelantien ja Käpyläntien risteyksessä tunnettiin 1970-luvulla Teboilin kolmiona katujen risteyksessä sijainneen huoltoaseman mukaan. Takana näkyy Koskelan sairaalan rakennuksia. (KSV)

Koskelan sairaala nähtynä etelästä 1970-luvulla. (KSV)

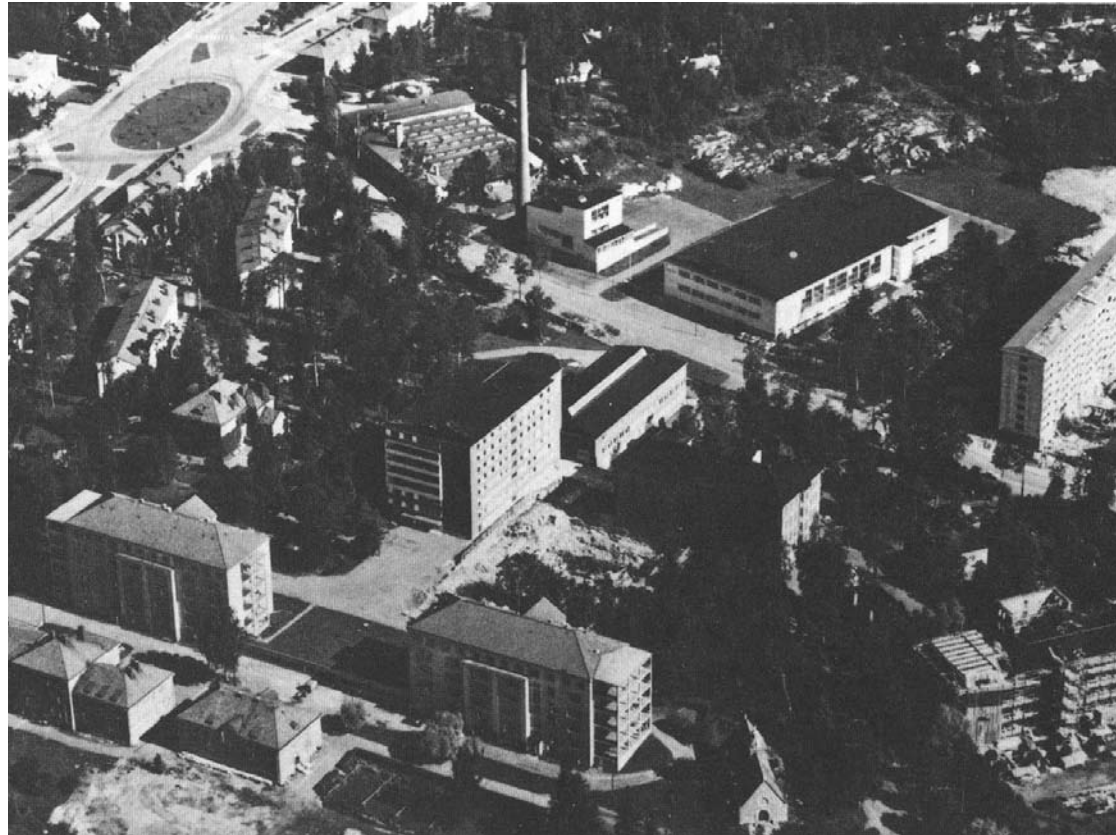
Vaikka sairaanhoito ei varsinaisesti kuulunut kunnalliskodin toimintaan, jouduttiin sairaalaosastoja perustamaan jo heti ensimmäisistä toimintavuosista lähtien. Paine sijoittaa sairaalahoidon tarpeessa olevia kaupunkilaisia kunnalliskodin osastoille jatkui vuosikymmeniä.

Kustaankartanonvanhainkodinrakentaminen 1950-luvun alussa mahdollisti hyväkuntoisten vanhusten siirtämisen uusiin, ajanmukaisiin tiloihin. Kunnalliskotiin jäivät laitoshoidon tarpeessa olevat potilaat ja siitä alettiin määrätietoisin uudistuksin kehittää suurta hoitolaitoskokonaisuutta.

Kunnalliskoti muuttui 1950-luvun aikana vanhustenhoitoon erikoistuneeksi tutkimus- ja hoitolaitokseksi. Vuonna 1957 nimi muutettiin Koskelan sairaskodiksi. Ylilääkärinä toiminut Lars Emil Tötterman tuli tunnetuksi uraa uurtavista geriatriasta menetelmistä. Lääke- ja leikkaushoidon ohella panostettiin potilaiden fyysiseen ja psyykkiseen kuntouttamiseen.

Kunnalliskodinaikaisia rakennuksia modernisoitiin 1950-luvun aikana. Uusi korkea keskusrakennus valmistui 1961. Maanalainen käytäväverkosto paransi yhteyksiä rakennusten välillä.

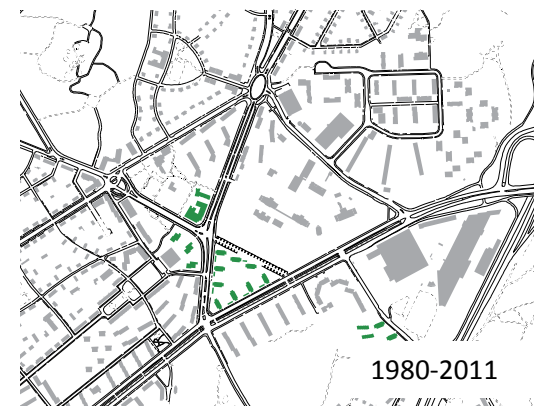
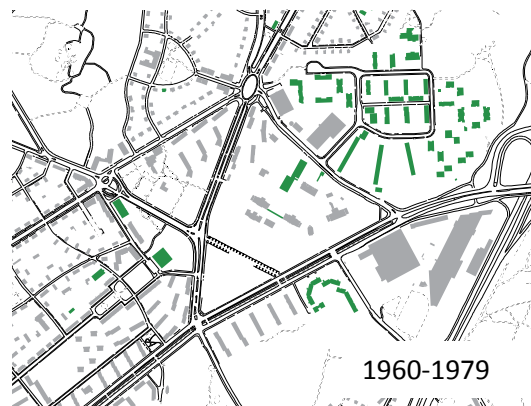
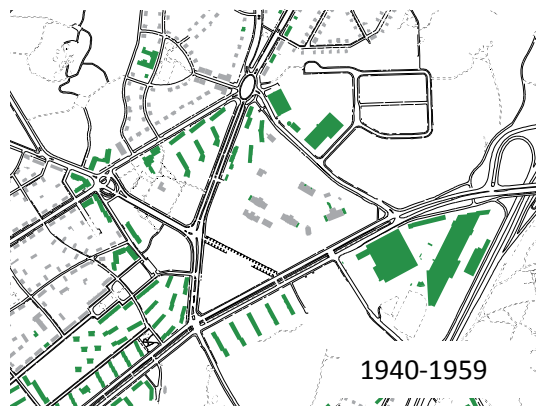
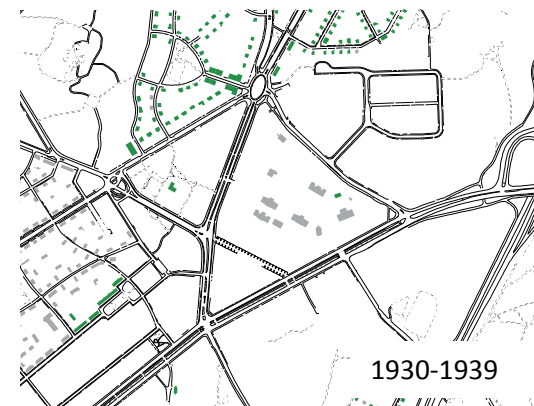
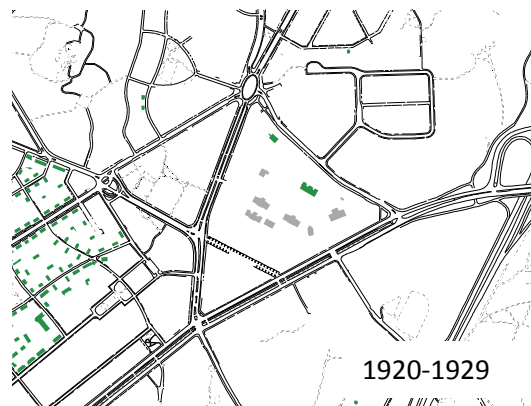
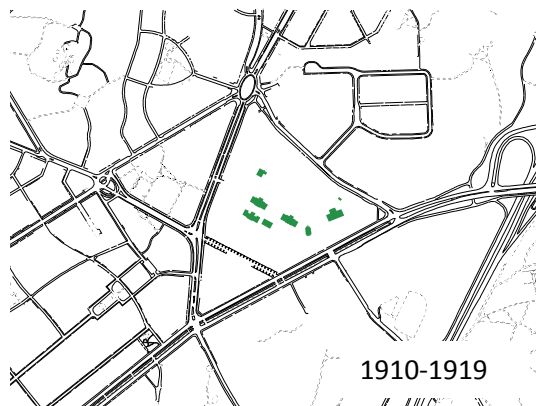
Nimi Koskelan sairaala otettiin käyttöön vuonna 1982. Terveysviraston alaisuudessa alueelle kehittyi pitkäaikaissairaanhoidon keskittynyt terveyskeskussairaala. Vuonna 2010 Koskelan sairaala siirtyi jälleen sosiaaliviraston alaisuuteen.

Ilmakuva vuodelta 1962. Keskusrakennus N on juuri valmistunut ja väestönsuojaa rakennetaan. (kuva teoksesta Koskela-Forsby)

Vuonna 1956 osastolla C3 poljettiin vuodepyörää. (HKM)

 uudet rakennukset

 olemassa olevat rakennukset

Alueen rakentuminen aikakausittain.
1:20 000

Sairaalarakennukset ovat alueen vanhinta säilynyttä rakennuskantaa. Ensimmäiset vaivaistaloa palvelemaan suunnitellut rakennukset valmistuivat 1910-luvun alussa.

Aluetta täydennettiin 1920-luvulla sairaalarakennuksella. Samaan aikaan lähistölle alkoi rakentua pientalovaltainen Käpylän asuinalue helpottamaan ensimmäisen maailmansodan jälkeistä asuntopulaa. Taivaskallion ja Koskelan pientaloalueet seurasivat 1930- ja 40-luvun taitteessa.

Olympiakylän rakennukset valmistuivat 1940-luvun alussa Koskelantien pohjoispuolelle. Kisakylä rakennettiin 1950-luvulla tien eteläpuolelle. Suunnittelualueen länsipuolella oleva kortteli on edustava esimerkki 1950-luvun asuinrakentamisesta.

Kunnalliskodin pohjoispuolelle sijoittuvat pesulat valmistuivat vuosina 1952 ja 1959 palvelemaan sairaalaa. Pesuloiden taakse rakennettiin 1960-70-luvuilla uusi asuinalue lähipalveluineen. Samalla paikalla oli aiemmin sijainnut niin kutsuttu Koskelan parakkikylä.

Koskelan ympäristön täydentäminen on 1970-luvun jälkeen tarkoittanut asuinkortteleiden ja yksittäisten rakennusten sovittamista ennestään rakentamattomille alueille.

Rakennukset aikakausittain.
1:10 000

1910-1919

1940-1959

1920-1929

1960-1979

1930-1939

1980-2011

Suunnittelualue jakautuu nykyisen käyttötarkoituksen mukaan kolmeen osa-alueeseen. Suljettu sairaala-alue, teollisuuslaitoksen tapaan toimiva pesula-alue ja kolmen lamellitalon muodostama asuinkortteli ovat kaikki luonteeltaan hyvin erilaisia ympäristöjä. Tavoitteena on käyttötarkoitusten muuttuessa luoda yhteyksiä paitsi suunnittelualueen ja sitä ympäröivien asuinalueiden välille, myös suunnittelualueen sisällä eri osa-alueiden välille.

Työ- ja vaivaistaloa varten laaditussa alkupe-
räisessä asemapiirroksessa piha-alueet on suunniteltu huolellisesti. Laitosalueen ympärille levittäytyvät puolestaan laajat viljelysalueet. Sittenmin viljelysmaat ovat muuttuneet asuinalueiksi. Sairaala-alueen eteläosassa oleva koivupuisto on istutettu entisen puutarhan paikalle.

Kunnalliskodin ensimmäisen rakennus-
vaiheen rakennukset muodostavat histori-
allisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaan

yhtenevän kokonaisuuden. Pitkään laitoshoidoa palvelleille rakennuksille etsitään maankäyttösuunnitelman yhteydessä uutta käyttötarkoitusta. Suunnittelualueelle on tarkoitus sijoittaa myös täydentävää asuinrakentamista. Täydennysrakentamisen mahdollisuuksia tutkitaan erityisesti pesuloiden käytössä olevalle alueelle.

Lamellitalojen korttelialue kuuluu suunnittelualueeseen sijaintinsa puolesta. Korttelin täydennysrakentamista on harkittu aiemminkin. Korttelin kehittämisen kautta tarjoutuu mahdollisuus liittää myös sairaala-alueen itäinen kulmaus tiiviimmin osaksi ympäröivää kaupunkirakennetta.

Suunnittelualue nykytilassa
1:2500

- sairaala
- pesulat
- asuminen

4.1 Sairaalaympäristö

Asemapiirroksessa vuodelta 1913 on nähtävissä ensimmäisen rakennusvaiheen symmetriaan ja aksiaalisuuteen perustuva kokonaissommitelma, jossa puisto- ja viheralueilla on keskeinen rooli.

Rakennukset on sijoitettu tiukan suorakulmaiseen koordinaatistoon olemassa olevasta maastosta välittämättä. Pääakseli kulkee koillisesta lounaaseen ja rakennukset sijoittuvat symmetrisesti sen kummallekin puolelle. Alueen eteläosaan sijoittuvien sairaalapaviljonkien välissä kulkee poikittaisakseli kohti kappelia.

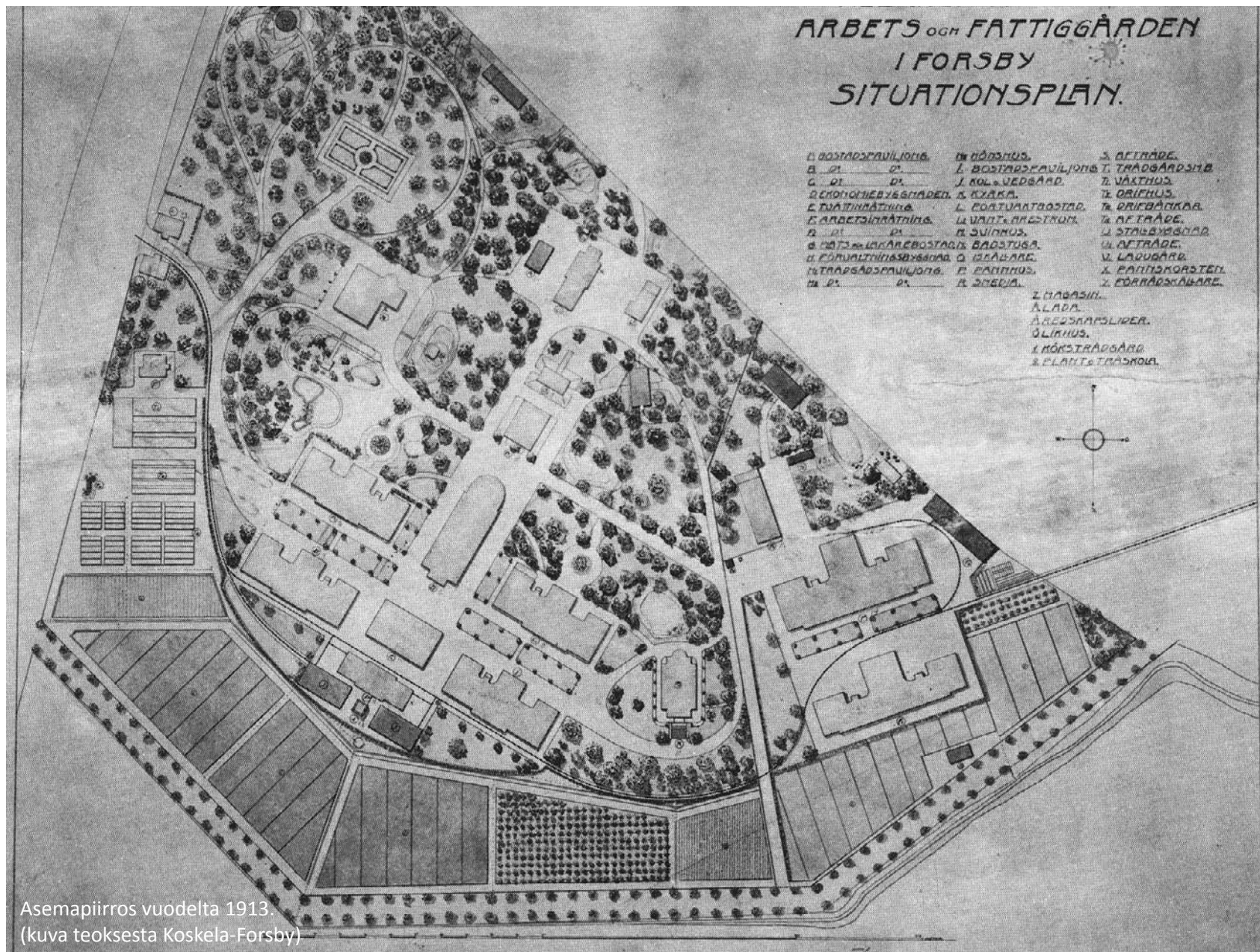
Käpylätien portti sijoitettiin alun perin asemapiirroksesta poiketen suoraan poikittaisakselin päähän. Portin uudelleen sijoittuminen liittyy 1960-luvulla tehtyihin uudistuksiin sairaala-alueella. Uudelle

keskipihalle johtava tie kaartuu portilta A- ja C-paviljonkien pohjoispuolelle.

Alkuperäiseen paviljonkien sommitelmaan ei kuulunut keskipihaa, vaan A- ja C-paviljonkien välistä kohti pohjoista työntyi pyöreäpäätyinen keskusrakennus. Nykyisin sairaalan keskipiha on pääosin asfalttikenttää ja se toimii parkkipaikkana.

Pihan istutukset mukailevat alkuperäisessä suunnitelmassa aksiaalista sommitelmaa. On kuitenkin epäselvää missä määrin suunnitelma on toteutunut.

Asemapiirros vuodelta 1913.
(kuva teoksesta Koskela-Forsby)

Hallintorakennuksen itäpuolella olevalle kalliokumpareelle suunnitellusta puisto-aiheesta on olemassa vanhoja valokuvia. Portaat johtavat hallintorakennuksen edustalta oleskelualueelle. Hiekkapintaisen alueen keskellä on pyöreä istutusaie ja sen ympärillä penkkejä. Portaat ovat edelleen olemassa mutta kumpare on pusikoitunut.

Myös hallintorakennuksen eteläpuolella olevalle kalliolle on alun perin suunniteltu istutuksia. Uusi tie kulkee aivan kallion eteläpuolelta.

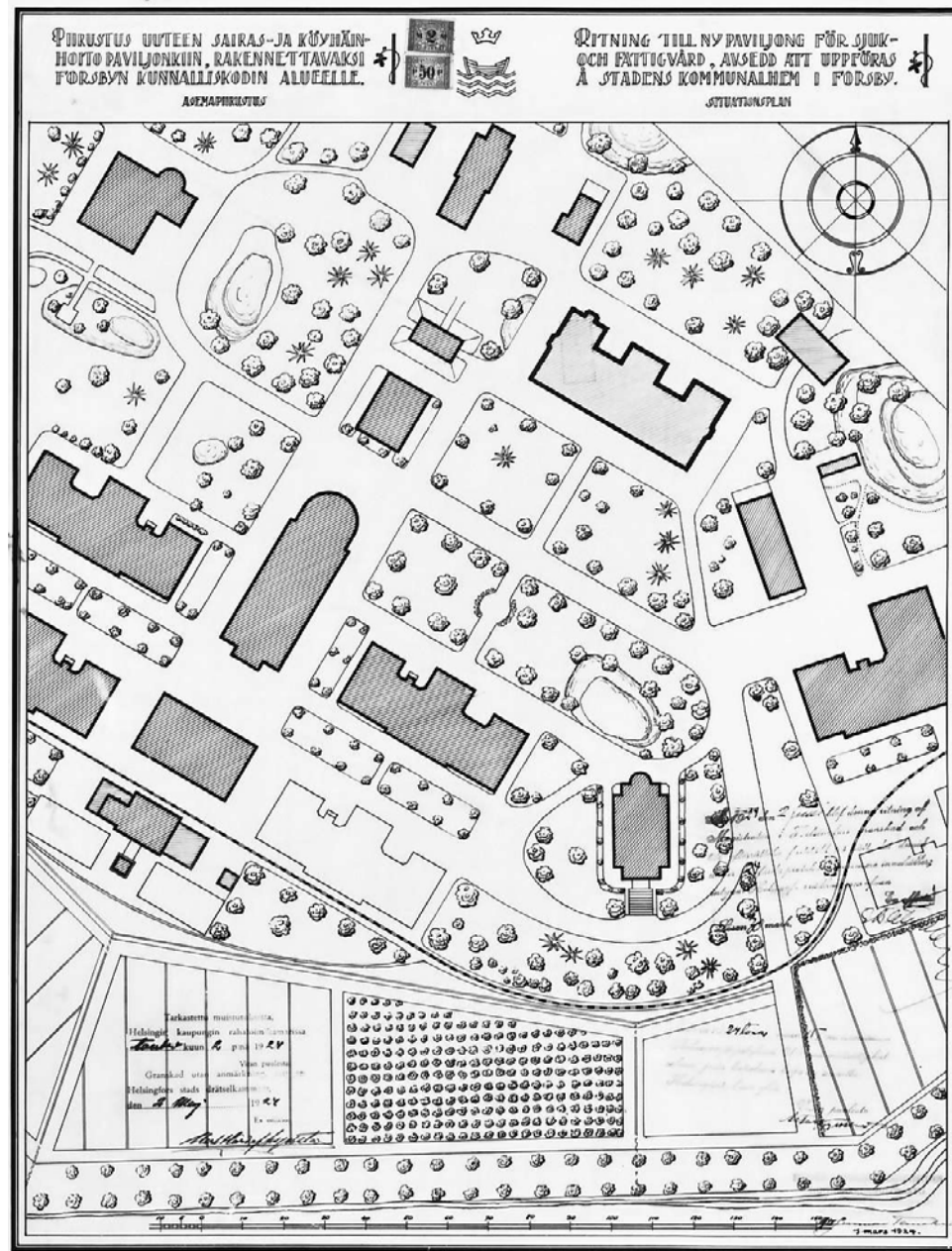
Pihan pohjoisnurkalle, paikalle jossa nykyisin on neljä asuinkerrostaloa, on alkuperäisessä asemapiirroksessa sijoitettu metsäpuisto. Tarkkaan harkitut kävelyreitit kaartelevat kumpuilevassa maisemassa päätyen huvimajalle. Metsäpuisto-osioon liittyy myös symmetrinen kenttä tai istutusaie.

Oleskelualue hallintorakennuksen vieressä. Taustalla alkuperäinen pyöreäpäätyinen keskusrakennus. (HKM)

Hallintorakennuksen viereiselle kalliolle johtaa edelleen portaat.

Näkymä hallintorakennukselta
kohti keskipihaa.

G-paviljongin rakentamiseen liittyvä
asemapiirros vuodelta 1924. (HKA)

Piha-alueen eteläosa oli kunnalliskodin aikana varattu puutarhanhoidolle. Kasvihuoneet, taimitarhat ja hyötypuutarhat ryhmittivät paviljonkien eteläpuolelle puolikaarta tapailevaan asetelmaan. Puutarhanhoito jatkui Koskelassa vuoteen 1962 asti. Satona saatiin muun muassa omenaa ja kukkasia. Myöhemmin alueelle istutettiin koivupuisto.

Piha-alueen ympärillä levittäytyivät laajat pellot. Maanviljelystehtävissä, kuten muissakin laitoksen toimintaa liittyneissä työtehtävissä, toimivat kunnalliskodin hyväkuntoiset asukkaat. Kunnalliskodin pelloilta korjattiin perunaa, lanttua, porkkanaa, kaalia ja heinää. Viljelytoimintaa alueella oli vuoteen 1955 asti. Kunnalliskodissa oli myös kotieläimiä, muun muassa sikoja, lehmiä ja hevosia.

Vaivaistalon työlaitokselta kulki tavarankuljetuksia varten kapearaiteinen hevosvetoinen rautatie pannuhuoneen kautta Käpyläntielle ja edelleen Oulunkylän asemalle.

Kunnalliskodissa oli viljelytoimintaa ja kotieläimiä. (HKM)

Vanha keskusrakennus vuonna
1960 juuri ennen purkamista. (HKM)

Vanhoissa asemapiirustuksissa näkyy myös toteuttamatta jääneitä ja jo purettuja rakennuksia. B-paviljongin peilikuvaparia ei koskaan toteutettu. Jo mainittu sairaalarakennusten A ja C väliin sijoittuva alkupe-
räinen keskusrakennus purettiin vuonna 1961. Sen korvasivat uusi keskusrakennus N ja pihan pengertänyt, paviljongit A ja C yhdistävä väliosa D. Symmetria-akselin kannalta merkittävä rakennus oli myös E-rakennuksen takana sijainnut pannuhuone komeine piippuineen.

B-paviljongin rakennustyöt
käynnissä. (HKM)

Ilmakuva vuodelta 1943. (Maanmittauslaitos)

Ilmakuva vuodelta 2011. (KMO)

Entisen hyötypuutarhan paikalle istutettu koivupuisto toimii potilaiden virkistyspaikkana, mutta on tällä hetkellä vajaakäytössä.

Sairaala-alueella korkeuserot ovat huomattavia. Alueen korkein kohta on hallintorakennuksen tuntumassa. Sairaalan piha laskee itään kohti Koskelantietä ja etelän entiselle viljelysalueelle istutettuun koivupuistoon. Rakennusten A, C, G ja N väliseltä keskipihalta tie kaartaa alemmas kohti F-rakennusta. Kappeli jää osittain puiden kätkemänä tien sivuun. Rakennukset B ja E sijoittuvat keskipihaa alemmalle tasolle D-rakennuksen pengertämän rinteeseen eteläpuolelle.

Koskelantien varressa on suurien puiden rivistö, joka suojaa sairaala-aluetta liikenteen melulta. Alueen kaakkoisnurkassa Koskelantien ja Kunnalliskodintien risteyksessä on ryhmä suuria puita.

Alueen korkein kohta on kumpare hallintorakennuksen kupeessa.

Sairaala-aluetta rajaa pensasaita ja teräsverkko.

Suunnittelualueesta on tehtävä ympäristöhistoriallinen selvitys, jossa eri aikakausina syntyneet kerrostumat tutkitaan. Selvityksessä analysoidaan ympäristön säilyneisyys eri vaiheiden osalta sekä mahdollinen palautettavuus. Ympäristön säilyttämis- ja kehittämistavoitteet on määriteltävä ennen maankäytön suunnittelun aloittamista.

4.2 Sairaala-alueen nykyiset rakennukset

Sairaala-alueen ensimmäisen rakennusvaiheen rakennukset on suunniteltu Koskelan työ- ja vaivaistalon, sittemmin Helsingin kaupungin kunnalliskodin käyttöön. Alue edustaa paviljonkijärjestelmään perustuvaa sairaalatyyppiä Suomessa.

Paviljonkijärjestelmästä kehittyi vallitseva sairaalarakentamisen tyyppi Euroopassa 1800-luvun jälkipuoliskolla. Ajatuksena oli, että eri osastot ja toiminnot sijoitettiin omiin rakennuksiinsa. Erilliset paviljonkisiivet yhdistettiin toisiinsa käytävillä. Tavoitteena oli terveellinen ja hygieeninen ympäristö. Toimintojen erottamisen uskottiin ehkäisevän tautien leviämistä.

Suomalaiset arkkitehdit tekivät opintomatkoja ja omaksuivat ajatuksia eurooppalaisilta kollegoiltaan. Paviljonkisairaalat muodostuivat yleensä puistomaiselle alueelle sijoitetuista pienistä ja matalista rakennuksista. Paviljonkeja ei Suomessa ollut tapana yhdistää toisiinsa.

Paviljonkien keskikäytävä
toimi oleskelu- ja ruokailutilana.

Koskelaan sijoitetun työ- ja vaivaistaloalueen ensimmäisten rakennusten suunnittelusta vastasivat arkkitehdit Knut Wasastjerna ja Gustaf Adolf Lindberg yhteistyössä Arthur Gauffinin kanssa. Karl Hård af Segerstad teki toteutusvaiheessa suunnitelmiin täsmennyksiä ja pieniä muutoksia. Hård af Segerstad toimi Helsingin ensimmäisenä

kaupunginarkkitehtina vuosina 1907-1921. Rakennuskonttorissa suunniteltiin myös joukko talousrakennuksia kunnalliskodin alueelle.

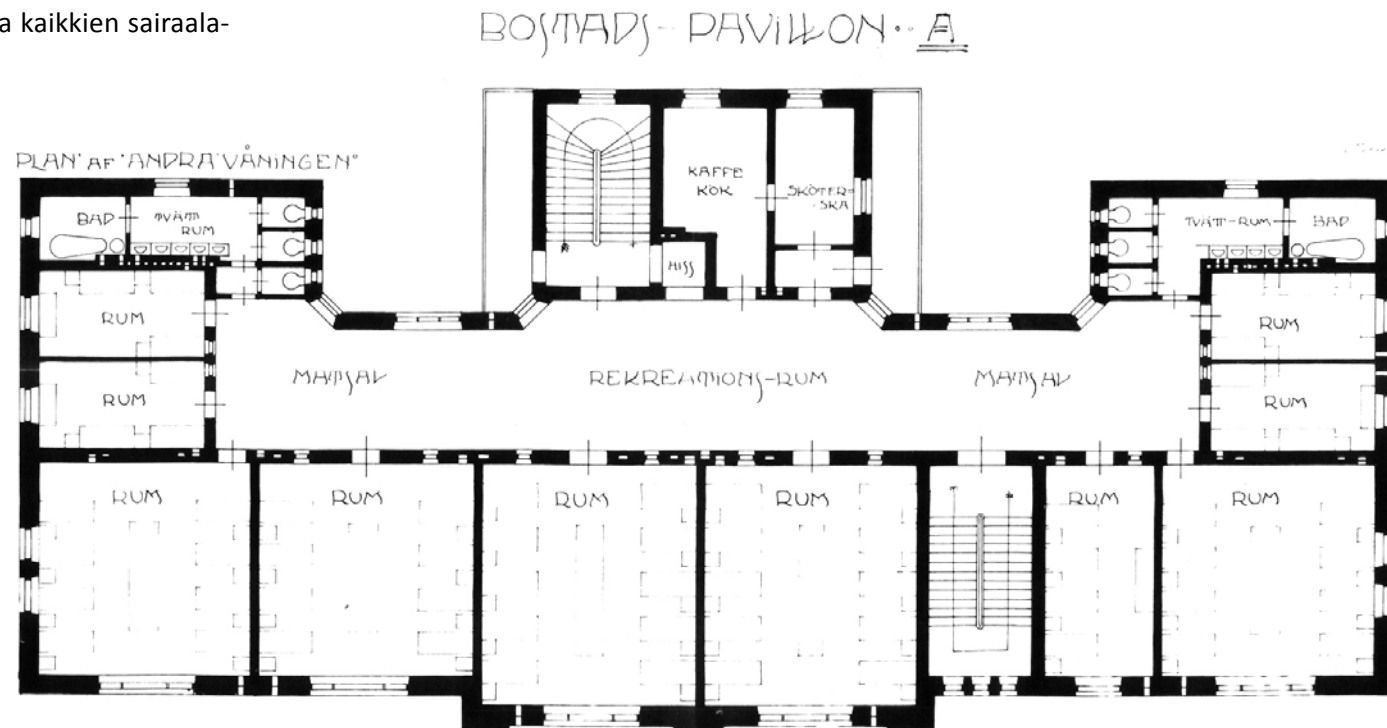
Koskelan kaikkien sairaalapaviljonkien (A, B, C, F ja G) pohjaratkaisu noudattaa samaa periaatetta. Rakennuksen keskellä kulkee leveä käytävä, joka alkujaan toimi oleskelu- ja ruokailutilana. Keskikäytävän eteläpuolella on suuria hoidokkihuoneita. Yhdessä huoneessa majoittui aikanaan kymmenenkin ihmisiä.

Käytävän pohjoispuolella on pienempiä aputiloja. Alun perin käytävästä on avautunut julkisivun syvennyksen kautta ikkunat ulos. Myöhempien muutosten yhteydessä syvennykset on rakennettu umpeen B-paviljonkia lukuun ottamatta. Alkuperäinen pohjaratkaisu on kuitenkin edelleen hahmotettavissa kaikkien sairaalarakennusten sisätiloissa.

Myöhemmät kunnostus- ja uudistustoimenpiteet ovat muuttaneet joidenkin rakennusten ulkohahmoja voimakkaasti ja ne ovat menettäneet alkuperäisen paviljonkimaisen keveytensä. Sisätilojen säilyneisyys on vaihtelevaa. Porrashuoneet ovat säilyneet kaikissa sairaalarakennuksissa alkuperäisessä asussaan.

Vuoden 1909 alkuperäinen pohjapiirros A-paviljongista. 1:250

Alueenrakennuksista on tehtävä rakennushistoriaselvitys, jossa on mahdollista paneutua rakennusten vaiheisiin ja säilyneisyyteen tätä selvitystä yksityiskohteisemmin. Rakennushistoriaselvityksen perusteella voidaan luoda ne periaatteet, joilla historiallisesti arvokasta rakennuskokonaisuutta voidaan jatkossa muokata uusiin käyttötarkoituksiin sopivaksi.

Sairaala paviljonki A

Wasastjernan ja Lindbergin yhdessä Gauffinin kanssa suunnittelema, vuonna 1910 valmistunut A-paviljonki on sairaala-alueen vanhimpia rakennuksia. Alkuperäinen pohjaratkaisu noudattaa samaa periaatetta kuin muissakin sairaalarakennuksissa. Suurikokoiset huoneet sijoittuvat leveään keskikäytävän varrelle.

Rakennusta muutettiin voimakkaasti 1950-luvulla. Alun perin laidoilta kolmi- ja keskiosasta nelikerroksinen rakennus korotettiin kauttaaltaan viisikerroksiseksi. Julkisivusyvennykset rakennettiin umpeen. Rakennuksen nykyinen ulkoasu on tulosta näistä muutostöistä ja poikkeaa huomattavasti alkuperäisestä. Sisäänkäynti on rakennettu myöhemmin.

Sisätilojen keskeisin muutos oli keskikäytävän ulottaminen koko rakennuksen mittaiseksi.

Rakennuksen päätyihin rakennettiin teräsbetoniset parvekkeet, joiden kautta luonnonvalo pääsee keskikäytävään. Huonejako on kuitenkin säilynyt pääpiirteissään alkuperäisenä. Porrashuoneet ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan.

Tällä hetkellä rakennuksessa on terveyskeskuksen, sosiaaliviraston ja kotihoidon tiloja. Osa kerroksista on tyhjiä.

Alkuperäisten huonetilojen jakaminen pienemmiksi on ongelmallista muun muassa huonetilojen mittasuhteiden vuoksi. Jakamisesta aiheutuu muutoksia myös ikkunajakoon ja julkisivun jäsentelyyn. Rakennukseen on sijoitettava toimintoja, jotka hyödyntävät alkupe-
räiseen pohjaratkaisuun kuuluvia suurikokoisia huonetiloja.

A-paviljonki idästä sairaalan
keskipihalta katsottuna.

Potilashuoneet ovat suurikokoisia.

Keskikäytävä on tilava.

Sairaala paviljonki B

Wasastjernan suunnittelema B-paviljonki valmistui vuonna 1911 vaivaistalon asuntolapaviljongiksi. Rakennuksen pohjaratkaisu noudattaa samaa periaatetta kuin muissakin sairaalarakennuksissa. Suurikokoiset huoneet sijoittuvat leveän keskikäytävän varrelle.

Ulkoapäin rakennus on säilynyt poikkeuksellisen hyvin. Se edustaa työ- ja vaivaistalon ensimmäisen rakennusvaiheen ilmettä, joka on suurelta osin muista rakennuksista jo kadonnut. B-paviljongissa säilynyt hoidokkipaviljonkien alkuperäinen mittakaava ja keveys antavat kuvan siitä, minkälainen alue on alkujaan ollut.

Rakennuksen julkisivut on rapattu vaaleiksi ja niitä jäsentelevät tiiliset koristenauhat ja -kuviot. Rakennus on laidoilta kaksi- ja keskiosasta kolmikerroksinen. Ikkunat ja ovet on uusittu vanhan mallin mukaisiksi.

Hoidokkipaviljongeista ainoana B-rakennuksen pohjaratkaisu on säilynyt alkuperäisenä. Keskikäytävästä avautuu ikkunat ulos julkisivun syvennyksien kautta. Rakennuksen sisätilat on saneerattu vastikään.

Tällä hetkellä rakennuksessa toimii neuvola ja kaksi vuodeosastoa. B-paviljonkia ei ole liitetty alueen tunneliverkostoon.

B-paviljonki on säilynyt alkuperäisen kaltaisena ja sen ulkoasun vaalimiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Sisätiloissa alkuperäisten huonetilojen jakaminen pienemmiksi on ongelmallista muun muassa huonetilojen mittasuhteiden vuoksi. Jakamisesta aiheutuu muutoksia myös ikkunajakoon ja julkisivun jäsentelyyn. Rakennukseen on sijoitettava toimintoja, jotka hyödyntävät alkuperäiseen pohjaratkaisuun kuuluvia suurikokoisia huonetiloja.

B-paviljongin alkuperäinen hahmo on säilynyt lähes muuttumattomana.

Rakennus avautuu paviljokien väliselle kujalle julkisivun syvennyksen välityksellä.

B-paviljonki lännestä nähtynä.
C. Grünberg 1965 (HKM)

Sairaala paviljonki C

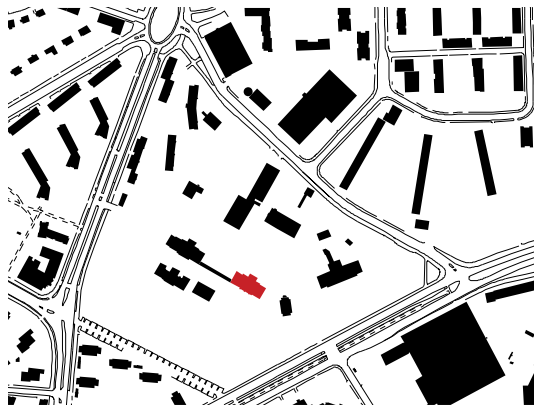
C-paviljonki on A-paviljongin peilikuvapari. Wasastjernan ja Lindbergin yhdessä Gauffinin kanssa suunnittelema rakennus valmistui vuonna 1912. Rakennusta on korotettu ja julkisivusyvennykset on muurattu umpeen 1950-luvulla samalla tavalla kuin A-paviljongissa. Sisäänkäynti on rakennettu myöhemmin.

Huonejako on säilynyt pääpiirteissään alkuperäisenä. Rakennuksen sisätilat on kauttaaltaan saneerattu 1990-luvulla ja kaakkoispäädyn parvekkeet on lasitettu vuonna 2001.

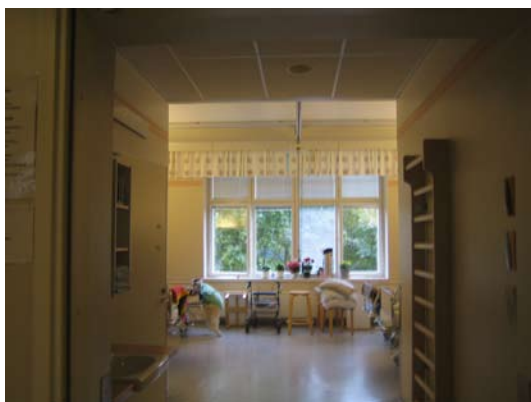
Rakennuksessa toimii tällä hetkellä vuodeosastoja.

C-paviljonkia on korotettu 50-luvulla.

Alkuperäisten huonetilojen jakaminen pienemmiksi on ongelmallista muun muassa huonetilojen mittasuhteiden vuoksi. Jakamisesta aiheutuu muutoksia myös ikkunajakoon ja julkisivun jäsentelyyn. Rakennukseen on sijoitettava toimintoja, jotka hyödyntävät alkuperäiseen pohjaratkaisuun kuuluvia suurikokoisia huonetiloja.

Osasto C1. Lääkäri ja sairaanhoitajat
kierrolla vuonna 1923. (HKM)

Potilashuoneet ovat säilyneet
tilamuodoiltaan alkuperäisen kaltaisina.

Kaakkaoispäädyn parvekkeet on lasitettu.

Luoteispäädyn parvekkeet ovat pienemmät.

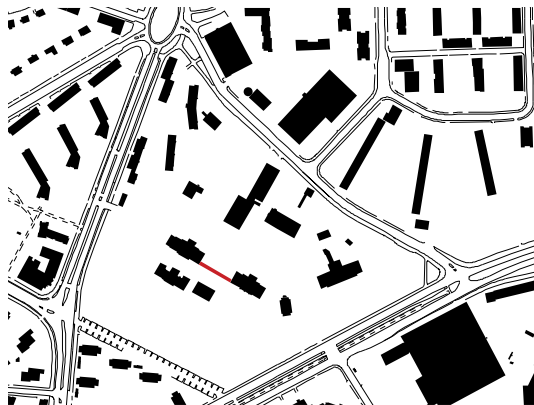
Väliosa D

Vuonna 1961 valmistunut matala D-rakennus yhdistää paviljongit A ja C.

Rakennus on sijoitettu pihan pengerrykseen niin, että sairaalan keskipihalta katsottuna se on kokonaan maan alla.

Sisäänkäynti on lounaasta vanhojen sairaalapaviljonkien väliseltä pihakadulta. Rakennuksen edessä on kivetty oleskelualue, jota kivipaasit rajaavat.

Rakennuksesta lähtee maanalainen käytävä kohti keskusrakennusta.

D-rakennus yhdistää paviljongit A ja C ja toimii pihan alaisen tunneliverkoston suuaukkona. Rakennuksen säilyttäminen ei ole välttämätöntä, jos sairaala-alueen pihan järjestelyjä halutaan muuttaa.

D-rakennus pengertää sairaalan pihaa.

Kulkuaukko A-rakennuksen kyljessä.

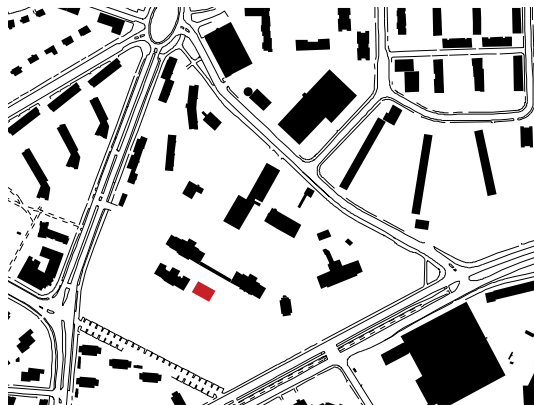
Rakennuksen edessä on kivipaaseilla rajattu oleskelualue.

Entinen pesula E

Wasastjernan ja Lindbergin yhdessä Gauffinin kanssa suunnittelema E-rakennus valmistui vuonna 1914 työ- ja vaivaistalon pesulaksi ja naisten työhuoneeksi. Pesula sijaitsi ensimmäisessä kerroksessa. Toisessa kerroksessa sijaitsivat liinavaatevarasto ja naisten työhuoneet, joissa kudottiin kankaita ja kehrättiin.

Rakennus on säilynyt poikkeuksellisen hyvin. Ulkoapäin rakennus edustaa työ- ja vaivaistalon ensimmäisen rakennusvaiheen ilmettä, joka on suurelta osin muista rakennuksista jo kadonnut. Myös ikkunat ja ulko-ovet ovat alkuperäiset.

Rakennuksen sisätilat ovat hyvin säilyneet. Tilamuodot ovat pääosin alkuperäiset. Joitakin uusia väliseiniä on rakennettu 1980-luvulla. Osa sisäovista on alkuperäisiä.

Porrashuone on säilynyt alkuperäisessä asussaan.

Nykyisin rakennuksessa toimii teknisen huollon keskus.

Rakennus on erityisen kaunis esimerkki työ- ja vaivaistalon ensimmäisen rakennusvaiheen tyylistä. Se on sisätiloiltaan ja ulkoasultaan sairaala-alueen parhaiten säilynyt. Käyttötarkoituksen muuttuessa on huomioitava rakennuksen poikkeuksellisen hyvä säilyneisyys ja ainutlaatuisuus. Rakennus on sovitettavissa esimerkiksi asuinkäyttöön alkuperäisiä huonetiloja turmelematta.

Kunnalliskodin naispuoliset asukkaat työskentelivät pesulassa. (HKM)

Ensimmäisen kerroksen isot ikkunat ovat säilyneet alkuperäisinä.

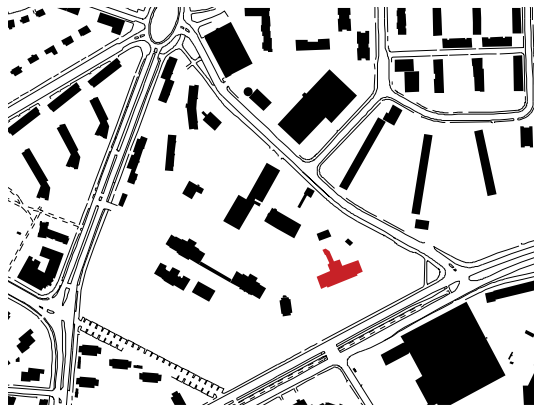
Toisessa kerroksessa on teknisen huollon toimisto- ja sosiaalitiloja.

Entinen työlaitos F

Wasastjernan ja Lindbergin yhdessä Gauffinin kanssa suunnitteleman, vuonna 1914 valmistuneen F-rakennuksen pohjakerrokseen sijoittuivat alun perin työ- ja vaivaistalon puusepän verstaas, maalarin, räätälin ja suutarin työhuoneet. Rakennuksessa oli työhuoneita myös muun muassa korin punontaa ja kirjojen sidontaa varten.

Työlaitoshoidokkien asuinhuoneet sijaitsivat rakennuksen toisessa ja kolmannessa kerroksessa. Neljäs kerros oli varattu vahtimestarien asunnoiksi. Alkuperäinen pohjaratkaisu noudattaa samaa periaatetta kuin muissakin sairaalarakennuksissa. Suurikokoiset huoneet sijoittuvat leveään keskikäytävän varrelle.

Rakennus on menettänyt kokonaan alkuperäisen ilmeensä monien muutostöiden seurauksena. Jo vuonna 1927 julkisivun

syvennykset rakennettiin osittain umpeen. Rakennusta korotettiin 1950-luvulla. Samalla rakennettiin teräsbetoniset päätyparvekkeet ja keskikäytävä ulotettiin koko rakennuksen mittaiseksi.

Alkuperäinen pohjaratkaisu on hahmotettavissa, mutta huoneita on jaettu pienemmiksi väliseinien avulla. Keskikäytävä ei lukuisien uudistusten jälkeen ole enää yhtä avara kuin muissa paviljonkirakennuksissa. Sisätilat on kauttaaltaan saneerattu. Vain porrashuoneet ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan.

Tällä hetkellä rakennuksessa on vuodeosastoja ja terveysaseman tiloja. Terveyslautakunta on keväällä 2011 tehnyt päätöksen Koskelan terveysaseman ja hammashoitoyksikön tiloista luopumisesta.

Rakennus on menettänyt alkuperäisen ilmeensä niin ulko- kuin sisätiloissa. Alkuperäisten huonetilojen jakaminen pienemmiksi on ongelmallista muun muassa huonetilojen mittasuhteiden vuoksi. Jakamisesta aiheutuu muutoksia myös ikkunajakoon ja julkisivun jäsentelyyn. Rakennukseen on sijoitettava toimintoja, jotka hyödyntävät alkuperäiseen pohjaratkaisuun kuuluvia suurikokoisia huonetiloja. Rakennus sijaitsee hieman erillään muusta alueen vanhimmasta rakennuskannasta.

Päätyparvekkeet on rakennettu 1950-luvulla.

F-rakennuksen keskikäytävä.

Rakennuksen ja Koskelantien välissä on vihreä puistoalue.

Alun perin rakennuksen päädyt olivat keskiosaa matalammat. (HKM)

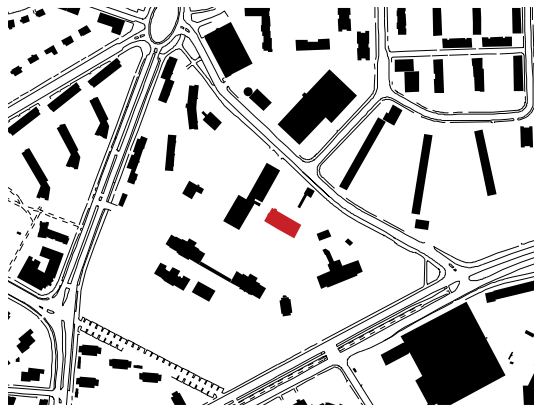

G- rakennus

G-rakennus valmistui vuonna 1925 Gunnar Taucherin suunnittelemana. Taucher toimi Helsingin kaupunginarkkitehtina ja osallistui virkansa puolesta moniin 1920- ja 30-lukujen sairaalahankkeisiin. Taucher on osallistunut muun muassa Sipoon Nikkilän mielisairaalan ja Töölössä sijaitsevan Kivelän sairaalan alueiden täydentämiseen.

Sairaalarakennus jatkaa ensimmäisen rakennusvaiheen paviljonkijärjestelmää, mutta on alun perin poikennut mittakaavaltaan vanhemmista paviljongeista. Vanhimpien paviljonkien korotuksista johtuen mittakaavaero ei enää ole huomattava.

Julkisivun suuret umpipinnat ja säännöllinen ikkunajako ovat Taucherille tyypillistä funktionalismin sävyttämää klassismia. Vuoden 1968 peruskorjauksessa pohjoisjulkisivun syvennykset rakennettiin umpeen

ja itäiselle sivulle lisättiin teräsbetoniset päätyparvekkeet. Rakennuksen perushahmo ja mittasuhteet ovat kuitenkin säilyneet pitkälti alkuperäisen kaltaisena. Edustava eteläjulkisivu on alkuperäisessä asussaan.

Alkuperäinen pohjaratkaisu noudattaa samaa periaatetta kuin muissakin sairaalarakennuksissa. Suurikokoiset huoneet sijoittuvat leveään keskikäytävän varrelle. Huonejako on säilynyt pääpiirteissään alkuperäisenä.

Nykyisin rakennus on suurimmaksi osaksi tyhjillään.

Rakennuksen hahmo ja pääjulkisivu ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan ja niiden vaalimiseen on kiinnitettävä myös jatkossa erityistä huomiota. Alkuperäisten huonetilojen jakaminen pienemmiksi on ongelmallista muun muassa huonetilojen mittasuhteiden vuoksi. Jakamisesta aiheutuu muutoksia myös ikkunajakoon ja julkisivun jäsentelyyn. Rakennukseen on sijoitettava toimintoja, jotka hyödyntävät alkuperäiseen pohjaratkaisuun kuuluvia suurikokoisia huonetiloja.

G-rakennuksen potilashuoneet ovat tilavia.

Rakennuksen hahmo on ulkoapäin säilynyt hyvin.

Potilashuoneiden jakaminen väliseinillä ei ole mahdollista ikkunajakoa muuttamatta.

Leveän keksikäytävän päätteenä aukeavat parvekkeet.

Hallintorakennus H

Wasastjernan ja Lindbergin yhdessä Gauffinin kanssa suunnittelema hallintorakennus H valmistui vuonna 1910 ja on alueen vanhimpia rakennuksia. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsivat konttori ja johtajan työhuone. Toinen kerros oli varattu johtajan asunnoksi.

Rakennus on ulkoasultaan hyvin säilynyt ja edustaa alueen alkuperäistä ilmettä yhdessä B-paviljongin ja entisen pesularakennuksen E kanssa. Julkisivut on rapattu ruskeaksi ja niitä jäsentelevät tiiliset koristenauhat ja -kuviot. Julkisivuun kuuluu vaihtelevia koristeaiheita muun muassa pääsisäänkäyntiä reunustavat pilasterit ja porrastettu kehys.

Rakennuksen toisessa kerroksessa on molemmilla puolilla upotetut parvekkeet. Toista parvekettä koristaa tyylikäs metallikaide. Nurkkaparvekettä jäsentelevät

leveät pilasteriaiheiset koristerappaukset. Ikkunat ja ulko-ovet ovat alkuperäiset.

Rakennuksen sisätilat ovat säilyneet poikkeuksellisen hyvin. Huonemuodot ovat säilyneet alkuperäisinä. Pintamateriaalit ovat osittain alkuperäisiä, rakennuksessa on vanhat jaepatterit ja osa sisäovista on säilynyt. Rakennuksen kaksi porrashuonetta ovat erityisen kauniit ja säilyneet alkuperäisessä asussaan.

Nykyisin rakennus on tyhjillään.

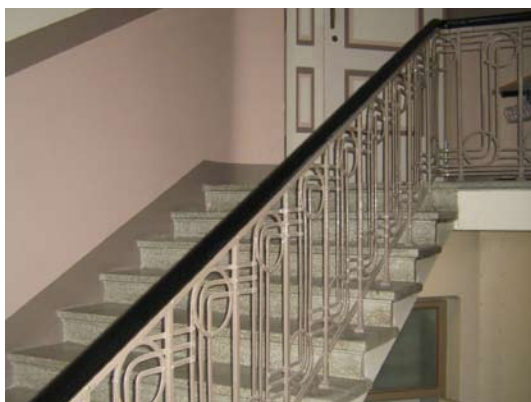
Rakennus on niin sisä- kuin ulkotiloiltaan poikkeuksellisen hyvin säilynyt ja edustaa työ- ja vaivaistalon ensimmäisen rakennusvaiheen ilmettä. Rakennus on palautettavissa asuinkäyttöön. Sisätilojen säilyneisyys ja erityislaatuisuus tulee huomioida jatkokäyttöä suunniteltaessa. Rakennus sijaitsee hieman erillään varsinaisista sairaalarakennuksista.

Hoitohenkilökuntaa hallintorakennuksen edessä. (HKM)

Rakennus on säilynyt alkuperäisessä asussaan.

Komea hallintorakennus seisoo sairaala-
alueen korkeimmalla kohdalla.

Kunnalliskodin konttori
1920-luvulla. (HKM)

Toisen kerroksen sali.

Rakennuksen molemmat porrashuoneet
ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan.

Kappeli

Wasastjernan suunnittelema kappeli valmistui vuonna 1914 ja se kuuluu vaivaistalon ensimmäisten rakennusten ryhmään. Kappeli on kolmilaivainen ja suorakaiteen mallinen. Pohjoispäädystä on puolipyörä apsis.

Kappeli on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Ulkoa rakennus on rapattu ruskeaksi. Koristelu on niukkaa. Pieniruutuiset ikkunat ovat alkuperäiset. Jyrkkä harjakatto on punaista tiiltä. Sivulaivojen loivemmissa katon osissa, tornissa ja päädyn kupolissa on peltikate.

Sisätilaa hallitsevat tummunutta mäntyä olevat kulmikkaat puuholvit. Kiinteät penkit, saarnastuoli ja alttarikaide ovat myös tummunutta mäntyä.

Kappeli kuuluu kirkkolain mukaisesti suojeltaviin rakennuksiin ja Museoviraston valvontaan. Myös kappelin kiinteä sisustus ja piha-alueet kuuluvat suojelun piiriin.

Kappeli ei liity enää sairaalan toimintaan. Myöskään Käpylän seurakunnalla ei ole käyttöä toiselle kirkkorakennukselle. Tällä hetkellä kappelin tilat on vuokrattu Käpylän musiikkiopistolle.

Kappeli on kokonaisuudessaan suojeltu. Tilan soveltuvuutta erilaisiin käyttötarkoituksiin on selvitettävä maankäytön suunnittelun yhteydessä. Kokonaisratkaisusta riippuen kappeli voi toimia alueen uusien toimijoiden käytössä esimerkiksi kokoontumistilana.

Kunnalliskodin kappeli. (HKM)

Kappelin sisätilan pelkistettyä puueleganssia. (HKM)

Kappeli on säilynyt alkuperäisessä asussaan.

Kappelin pohjoispäädyssä on puolipyöreä apsis.

Kappelin sisäänkäynnin edessä on portaikko.

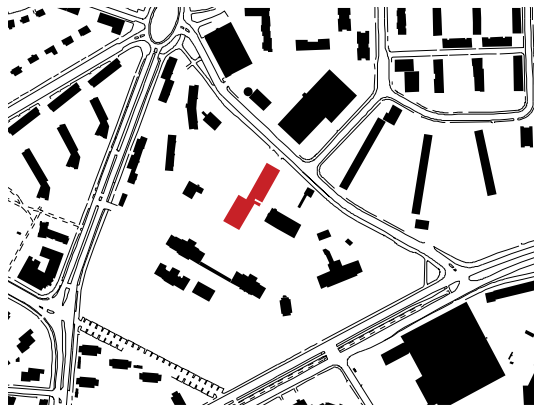
Keskusrakennus N

Vuonna 1961 valmistuneen keskusrakennuksen N rakentaminen liittyi päätökseen muuttaa kunnalliskoti sairaskodiksi. Koskelaan kehitettiin 50-60-lukujen taitteessa määrätietoisesti suurta hoitolaitoskokonaisuutta, joka keskittyi vanhusten hoitoon.

Rakennuksen suunnittelusta vastasivat Jonas Cedercreutz ja Helge Railo. Samat arkkitehdit olivat suunnitelleet aiemmin muun muassa Auroran sairaalan vuonna 1956 valmistuneen päärakennuksen.

Rakennus muodostuu korkeasta kahdeksan-kerroksisesta osasta ja Kunnalliskodintietä kohti kurkottavasta kaksikerroksisesta osasta. Punatiliisiä julkisivuja jaksottavat nauhaikkunoiden rivistöt.

Rakennus poikkeaa mittakaavaltaan Koskelan sairaala-alueen muusta rakennuskannasta.

Siinä missä sairaala-alueen alkuperäinen paviljonkisommitelma perustui toimintojen erottamiseen, oli keskusrakennuksessa tavoitteena keskittää kaikki tärkeimmät lääketieteen erikoisalot saman katon alle.

Rakennus sijoittuu osittain alkuperäisen paviljonkisommitelman pääakselille. Yhdessä samaan aikaan valmistuneen pihaa pengertävän D-rakennuksen kanssa se katkaisee suoran kulkuyhteyden ja estää näkymän pääakselia pitkin.

Rakennuksessa toimii tällä hetkellä Vantaan työterveyshuolto ja vuodeosastoja. Osa kerroksista on tyhjillään.

Suuri ja laitosmainen rakennus ei ole muunnettavissa palveluasumiseen tai asumiseen soveltuvaksi. Rakennuksen purkaminen mahdollistaisi koko sairaala-alueen järjestämisen uudella tavalla. Tilaa vapautuisi uuden tai uusien, paremmin tuleviin käyttötarkoituksiin soveltuvien rakennusten rakentamiseen.

Korkea rakennus erottuu mittakaavallaan alueen muusta rakennuskannasta.

Vastavalmistunut keskusrakennus.
C. Grünberg 1965 (HKM)

Sauna

Saunarakennus S valmistui vuonna 1933. Rakennuksen suunnitteli kaupunginarkkitehtina toiminut Gunnar Taucher.

Yksinkertaisuuteen ja asiallisuuteen pyrkivä rapattu tiilinen rakennus edustaa Taucherille tyypillistä pelkistettyä funkkisklassismia.

Kaupunginmuseon lausunnossa vuodelta 1998 todetaan saunarakennuksen olevan osa sairaala-alueen monikerroksellista historiaa. Kaupunginmuseo suosittelee rakennuksen kunnostamista eikä puolla rakennuksen purkamista.

Rakennus on lämmittämätön ja tyhjillään. Sen kunnossapito on laiminlyöty. Ikkunat on peitetty levyillä. Julkisivun rappaus on osin irronnut.

Saunarakennus on tyyliltään funktionalismin sävyttämää klassismia.

Rakennus edustaa yhtä kerrostumaa sairaala-alueen pitkässä historiassa. Rakennus on päässyt huonoon kuntoon mutta on luultavasti edelleen kunnostuskelpoinen. Riippuen siitä, miten alueen maankäyttö ratkaistaan tulevaisuudessa, rakennus voidaan kunnostaa uusia asukkaita palvelevaksi tilaksi.

Rakennuksen kunnossapito on laiminlyöty.

Rappaus on monin paikoin vaurioitunut.

F-rakennuksesta lähtevä maanalainen käytävä ohittaa saunarakennuksen.

Asuintalot M, T, U ja V

Sairaala-alueen pohjoisnurkkaan Käpyläntien läheisyyteen rakennettiin 1950-luvun puolivälissä neljä asuinkerrostaloa. Rakennukset suunnitteli Hugo Borgström Helsingin kaupungin rakennustoimiston talonrakennusosastolla.

Rakennukset U ja V valmistuivat vuonna 1954 ja Käpyläntien varteen sijoittuvat rakennukset M ja T vuonna 1956. Kaikki rakennukset toimivat alun perin sairaalan henkilökunnan asuntolina.

Rakennukset ovat keskenään samankaltaisia, mutta jokaisessa niistä on myös yksilöllisiä piirteitä. Rakennus M on nelikerroksinen, muissa rakennuksissa on kolme kerrosta. Taloissa ei ole hissejä. Rakennukset on rapattu vaalean kellertäväksi.

Rakennusten väliin jää vihreä metsäpiha. Rakennukset ympäristöineen muodostavat hienon ja yhtenevän, 50-luvun asuinrakentamiselle tyypillisen kokonaisuuden.

Talot sijaitsevat erillään sairaalarakennuksista. Ne liittyvät luontevasti 1950-luvun rakennuskantaan Käpyläntien toisella puolella.

Nykyisin rakennuksissa U ja V toimii yksityinen hoitolaitos Koskikoti, joka koostuu viidestä ryhmäkodista. Kaksi muuta taloa ovat Helsingin asuntotuotantotoimiston hallinnoimia vuokrataloja.

Rakennusten väliin jää viihtyisä metsäpiha.

Rakennukset säilyvät nykyisessä käytössä.

Saunarakennus on tyyliltään funktionalismin sävyttämää klassismia.

Pihan korkeimmalla kohdalla on leikkipaikka.

M-rakennuksen julkisivun jäsentelyyn kuuluvat kulmikkaat sisäänkäyntiaiheet.

T-rakennuksen sisäänkäynti.

Sairaala-alueen muut rakennukset

Hiekkavarasto on ilmeisesti entinen jääkellari, joka on valmistunut vuonna 1914. Rakennus on huonokuntoinen, mutta edustaa vaivais-talovaiheen talousrakennuskantaa, joka muutoin on lähes kokonaan tuhoutunut.

Helsingin kaupungin rakennuskonttorissa suunniteltu juurikaskellari on valmistunut vuonna 1929 kunnalliskodin pelloilta kerättävää satoa varten. Nykyisin rakennus toimii varastona. Rakennus sijaitsee ryhmäkotina toimivan kerrostalon U pihapiirissä.

Porttirakennus L valmistui vuonna 1959 Käpylätien varteen. Rakennuksessa toimii nykyisin kukkakauppa.

Rikkasäiliö on rakennettu vuonna 1964 Kunnaalliskodintien läheisyyteen. Rakennus toimii myös sairaala-alueen tunneliverkoston suuaukkona.

Väestönsuoja on rakennettu 1965 sairaalan keskipihalle. Rakennus pengertää pihan G-rakennuksen edustalla kahteen tasoon. Väestönsuojasta on yhteys sairaala-alueen tunneliverkostoon.

Rakennusten jatkokäyttöä on harkittava tapauskohtaisesti alueen maankäyttö-suunnitelman pohjalta.

Hiekkavarasto

Väestönsuoja

Rikkasäiliö

Juurikaskellari

Väestönsuoja

Porttirakennus L

4.3 Pesulat ja höyrylaitos

Kunnalliskodintien varrella, sairaala-alueen pohjoispuolella sijaitsee kahden pesularakennuksen ja niitä palvelevan höyrylaitoksen muodostama pesula-alue.

Lännenpuoleinen Käpylätien ja Kunnalliskodin kulmaukseen sijoittuva pesula on valmistunut vuonna 1952. Rakennuksen on suunnitellut F. A. Virta. Kaupunki omistaa teollisuustontin jolla rakennus sijaitsee. Tontti on vuokrattu Lindström Oy:lle.

Suurempi pesularakennus valmistui vuonna 1959. Rakennuksen suunnittelusta vastasivat Jonas Cedercreutz ja Helge Railo. Alun perin Koskelan sairaalaa palvelemaan perustetun pesulan toiminnasta vastasi Helsingin kaupungin liikelaitos Helteks.

Lindström Oy:n pesula.

Vuodesta 2009 Helteks on ollut osa Uudenmaan Sairaalapesula Oy:tä, jonka tavoitteena on keskittää kaikki toiminta Keravalla sijaitsevan pesulaan.

Pesularakennusten väliin Kunnalliskodintien varrelle sijoittuva höyrylaitos on valmistunut samaan aikaan Helteks -pesulan kanssa. Höyrylaitoksen korkea punatiilinen piippu näkyy kauas ja on tärkeä maamerkki ympäröiviltä alueilta katsottaessa.

Helteks-pesula ja höyrylaitos.

Pesulan sisätiloja. (kuvat: KSV)

Höyrylaitoksen piippu on tärkeä maamerkki.

Höyrylaitoksen piippu
Myrskyläntieltä katsottuna.

Höyrylaitoksen piippu
Oulunkyläntietä katsottuna.

Molempien pesuloiden toiminnot ovat siirtymässä muualle. Rakennusten jatkokäyttöä on harkittava maankäyttösuunnitelman yhteydessä.

Hallimaisten pesularakennusten alue on tasoitettu kauttaaltaan. Rakennusten takana kohoavat louhittujen kallioiden suorat seinämät. Kalliorinne on pusikoitunut. Kallioiden laella kohoaa Koskelan kerrostaloalue.

Vanhemman pesularakennuksen ja höyrylaitoksen tilojen soveltuvuutta muihin käyttötarkoituksiin on tutkittava. Suuremman pesularakennuksen purkamista harkitaan. Purkaminen vapauttaisi suuren tontin Kunnalliskodintien varrelta asuinrakentamiselle. Höyrylaitoksen piippu on näyttävä maamerkki, jonka säilyttämistä tulee tutkia maankäyttösuunnitelman yhteydessä.

4.4 Lamellitalojen korttelialue

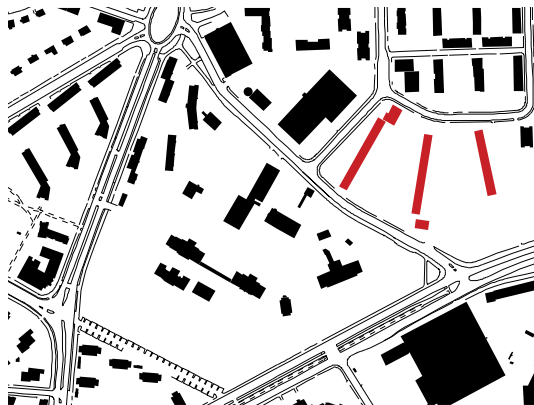
Kunnalliskodintien ja Koskelantien pohjoispuolella sijaitsevalle tontille rakennettiin vuosina 1962 ja 1963 kolme lamellitaloa. Kahdeksankerroksiset rakennukset sijoittuvat kallioiselle tontille viuhkamaiseen asetelmaan.

Pitkänomaisten lamellien väliin jäävät avarat ja vehreät piha-alueet. Pihalla on kauniita avokallioita ja tilaa monenlaisille toiminoille. Pihan korkeuserot ovat suuria ja tontti viettää voimakkaasti etelään. Pihalta avautuu näkymiä pitkälle.

Rakennusten julkisivut korjattiin vuonna 1990 ja 2000-luvun alussa kaikkiin huoneistoihin rakennettiin parvekkeet. Rakennukset on peruskorjattu 2006-2008. Kolmessa talossa on yhteensä 403 asuntoa, joista suurin osa on kaksioita.

Lamellitalot seisovat kallioisella kukkulalla.

Asuintalojen lisäksi tontin pohjoiskulmassa on entinen lämpökeskus, joka on tällä hetkellä kiinteistöhuoltoyhtiön varastona. Kunnalliskodintien varressa sijaitsee liikerakennus jossa toimii tällä hetkellä eläinlääkäri.

Alempana Koskelantien varressa on pienempi rakentamaton tontti, joka toimii tällä hetkellä asukkaiden parkkipaikkana. Myös Antti Korpin tien varrella on parkkipaikka.

Asuinrakennukset säilyvät nykyisessä käytössä. Korttelin täydennysrakentaminen on mahdollista. Entisen lämpökeskuksen ja liikerakennuksen purkamista voidaan tutkia, jos maankäytön kokonaisratkaisuun liittyvä alueen kehittäminen niin edellyttää.

Ilmakuva noin vuodelta
1973. Kari Hakli (HKM)

Juhana Herttuan tieltä pihaan
saavutaan puiden välistä.

Lämpökeskus Juha Herttuan tien
ja Antti Korpin tien kulmassa.

Talojen välinen piha-alue on vehreä.

Liikerakennus
Kunnalliskodintien varrella.

Antti Korpin tien ja rakennusten
välissä on parkkipaikka.

Lamellitalot Koskelantien suunnalta nähtynä.

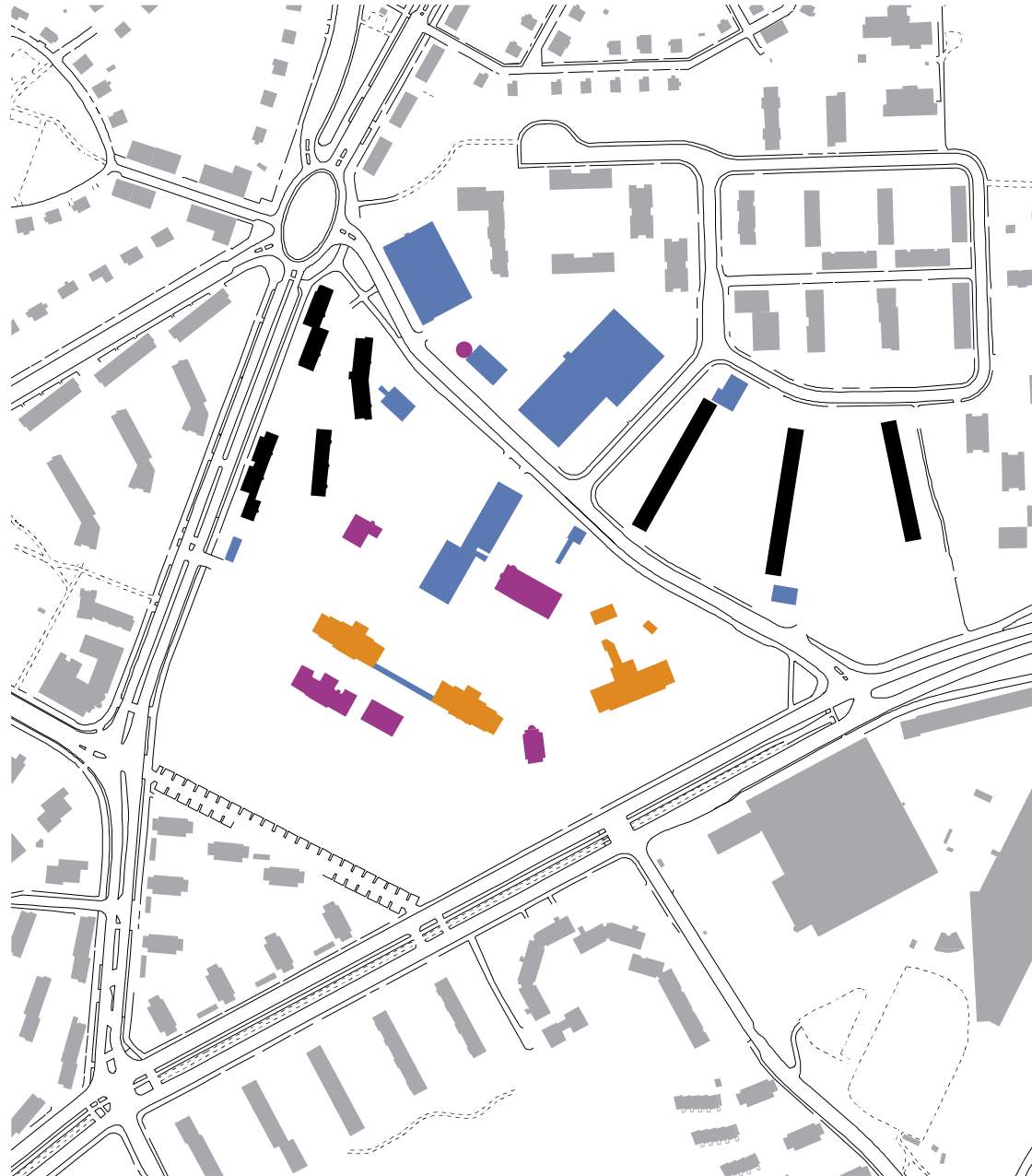

Piha viettää kohti Koskelantietä.

4.5 Suunnittelutilanne

- Ulko- ja/tai sisätiloiltaan erityisen hyvin säilynyt rakennus. Rakennustaiteelliset ja historialliset arvot huomioon ottava käyttötarkoituksen muutos mahdollinen.
- Rakennukseen kohdistuneista muutostöimenpiteistä huolimatta tilarakenne on säilynyt alkuperäisen kaltaisena. Uusiin käyttötarkoituksiin liittyvät muutokset sisätiloissa mahdollisia tietyin edellytyksin.
- Rakennuksen soveltumista uusiin käyttötarkoituksiin tai mahdollista purkamista tutkitaan suhteessa koko suunnittelualueen kattavaan maankäyttösuunnitelmaan.
- Rakennus säilyy nykyisessä käytössään.

Suojelun tarve suhteessa
muuttuviin käyttötarkoituksiin.
1:5000

RAKENNUS	VUOSI	SUUNNITTELIJA	NYKYINEN KÄYTTÖ				
A-paviljonki	1910	Wasastjerna & Lindberg	terveyskeskus, sos.virasto, osa tyhjillään	pesula 1	1952	F. A. Virta	pesula
B-paviljonki	1911	Wasastjerna	vuodeosastoja, neuvola	pesula 2	1959	Cedercreutz & Railo	pesula
C-paviljonki	1912	Wasastjerna & Lindberg	vuodeosastoja	höyrylaitos	1959	Cedercreutz & Railo	höyrylaitos
D-rakennus	1961	-	-	lamelli 1	1962	-	asuinrakennus
E-rakennus	1914	Wasastjerna & Lindberg	tekniinen huolto	lamelli 2	1963	-	asuinrakennus
F-paviljonki	1914	Wasastjerna & Lindberg	vuodeosastoja, terveys- aseman tiloja	lamelli 3	1963	-	asuinrakennus
G-paviljonki	1925	Taucher	hammashoitola, pääosin tyhjillään	lämpökeskus	1962	-	varasto
Hallintorakennus	1910	Wasastjerna & Lindberg	tyhjillään, home-/kosteusongelma	liikerakennus	1962	-	eläinlääkäriasema
Kappeli	1914	Wasastjerna	vuokrattu Käpylän musiikkiopistolle				
N-rakennus	1961	Cedercreutz & Railo	vuodeosastoja, osittain tyhjillään				
Sauna	1933	Taucher	ei käytössä				
hiekkavarasto	1914	-	hiekkavarasto				
juurikaskellari	1929	Taucher	varasto				
Porttirakennus L	1959	-	kukkakauppa				
rikasäiliö	1964	-	tekniinen huolto				
väestönsuoja	1965	-	väestönsuoja				

Suunnittelualue sijaitsee kantakaupungin tuntumassa noin kuuden kilometrin etäisyydellä Helsingin keskustasta. Tiivis kerrostalovaltainen rakentaminen ulottuu suunnittelualueen vaiheille asti. Ympärillä levittäytyvät pientaloalueet ovat kaupungin suosituimpien asuinalueiden joukossa.

Suunnittelualue on ollut suurilta osin suljettu ja kaupunkirakenne on tiivistynyt sen ympärille. Käyttötarkoituksen muuttuminen on merkittävä mahdollisuus liittää suunnittelualue osaksi ympäröivää kaupunkirakennetta.

Alueen olemassa olevat peruspalvelut ovat hyvät. Erikoispalveluita on tarjolla niukemmin. Asukasmäärän kasvattaminen on edellytys nykyisen palvelutason ylläpitämiselle. Esimerkiksi terveysaseman toiminta on jo päätetty siirtää Oulunkylään. Päätöksen yhteydessä todettiin, että muun muassa

neuvolapalveluiden sijoittamista Koskelan alueelle voidaan tulevaisuudessa harkita uudelleen.

Liikenneyhteydet keskustan suuntaan ovat hyvät erityisesti Koskelantien tiheän bussiliikenteen ansiosta. Toisaalta vilkkaasti liikennöity tie aiheuttaa suunnittelualueelle meluhaittaa.

Käpylän asema sijaitsee noin kilometrin etäisyydellä suunnittelualueesta. Paikallisjuna tarjoaa nopean yhteyden suoraan kaupungin keskustaan, muttei aseman sijainnin vuoksi ole helposti kaikkien asukkaiden käytävissä. Tulevaisuudessa mahdollisesti toteutuvan Raide-Jokerin myötä Oulunkylän asemasta on muodostumassa merkittävä liikenteellinen solmukohta.

5.1 Palvelut

Alueen lähipalvelut ovat keskittyneet Kullervonkadun ja Pohjolankadun risteykseen raitiovaunun päätepysäkin ympärille sekä Käpylängtien ja Kullervonkadun risteyksessä sijaitsevan liikerakennuksen yhteyteen. Muun muassa Koskelantien varrella asuintalojen katutasossa on liiketiloja.

Kullervonkadun ja Käpylängtien risteyksessä toimii päivittäistavarakauppa. Toinen päivittäistavarakauppa on Pohjolankadulla. Lisäksi Koskelan kerrostaloalueella on päivittäistavarakauppa Antti Korpin tien ja Juhana Herttuan tien risteyksessä.

Käpylängtien ja Kullervonkadun risteys.

Päivittäistavarakauppa
Juhana Herttuan tiellä.

Päivittäistavarakauppa Pohjolankadulla.

Oulunkylängtien varrella
on muutamia liiketiloja.

Kottby Lågstadieskola.

Ala-asteen koulu ja päiväkoti
Koskelan kerrostaloalueella.

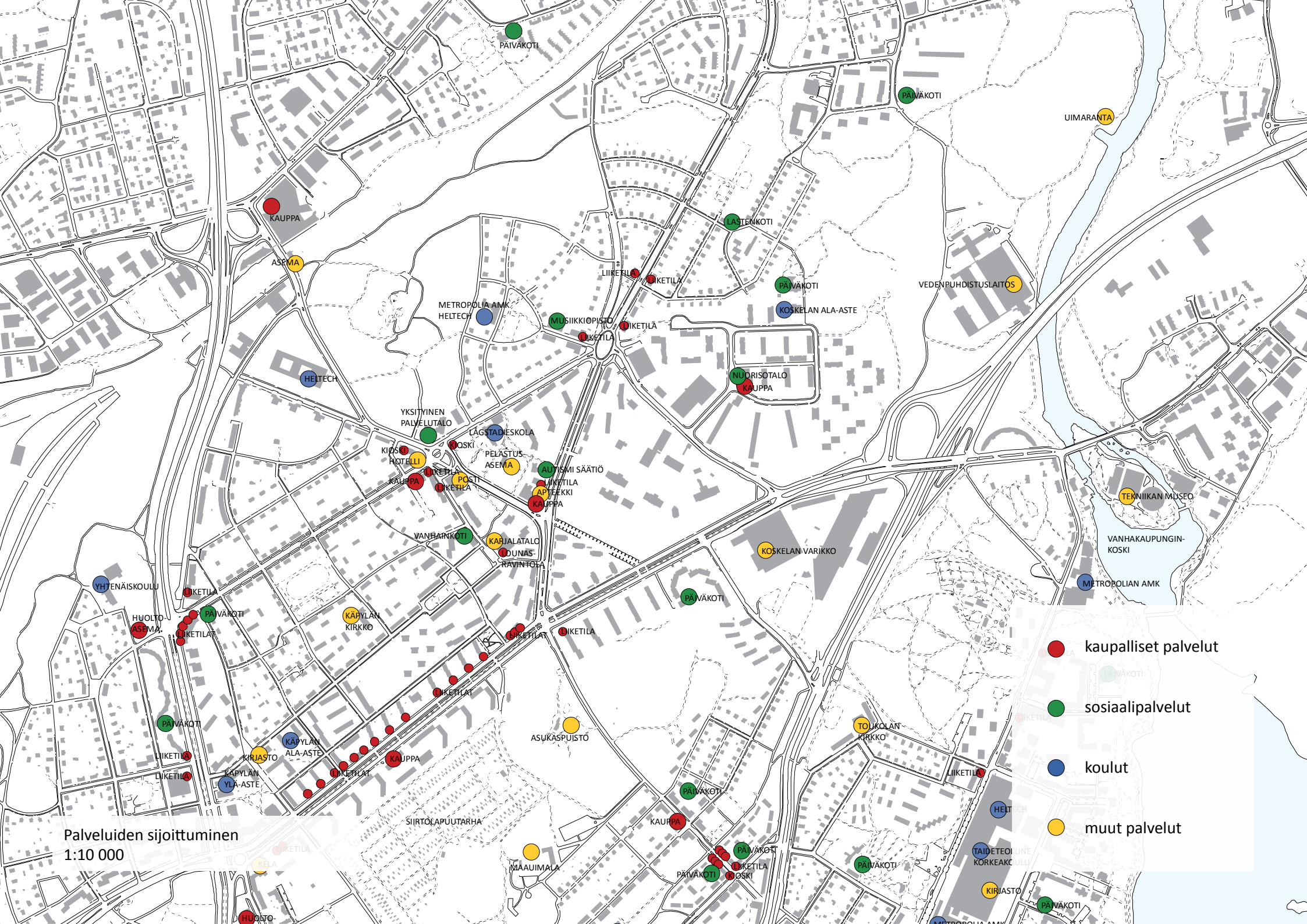
Koskelan kerrostaloalueella toimii Koskelan ala-asteen koulu ja päiväkoti. Käpylän peruskoulu sijaitsee suunnittelualan lounaispuolella Mäkelänkadun tuntumassa. Aivan suunnittelualan länsipuolella Otto-livari Meurmanin puiston laidalla toimii ruotsinkielinen ala-asteen koulu Kottby Lågstadieskola sekä päiväkoti.

Kullervonkadun varrella suunnittelualan länsipuolella on Gunnar Taucherin suunnittelema pelastusasema vuodelta 1931.

Käpylän aseman ympärille on 2000-luvulla syntynyt toimistorakennusten keskittymä. Pääradan toisella puolella aseman tuntumassa toimii myös suurempi päivittäistavarakauppa.

Pelastusasema Kullervonkadulla.

Palveluiden sijoittuminen
1:10 000

- kaupalliset palvelut
- sosiaalipalvelut
- koulut
- muut palvelut

5.2 Julkisen- ja kevyenliikenteen yhteydet

Käpylän juna-asema sijaitsee suunnittelualueen länsipuolella. Paikallisjunat kulkevat Helsingin keskustaan kymmenen minuutin välein. Raitiolinjat 1 ja 1A liikennöivät aamu- ja iltapäiväruuhkan aikaan Käpylästä kauppatorille.

Bussilinja 55 liikennöi Koskelan kerrostaloalueelta Helsingin keskustan kautta Marian sairaalaan. Useat muut bussilinjat kulkevat suunnittelualueen ohi Koskelantietä tai Käpyläntietä.

Koskelantien keskiosassa puurivien välissä kulkee pyörätie. Vantaanjoen varrella kulkeva pyörätie on osa valtakunnallista pyörämatkailureittiä.

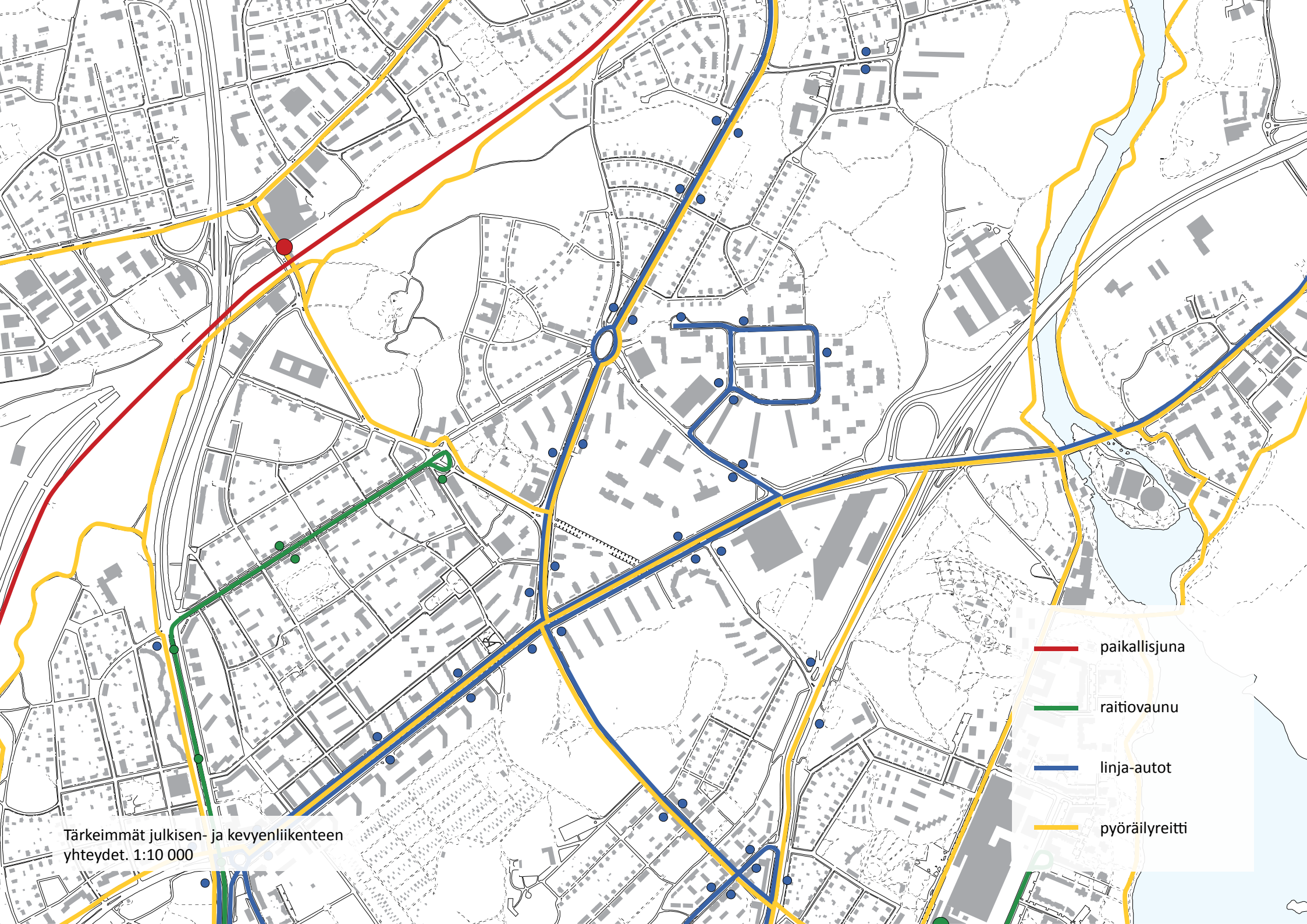
Koskelantie

Raitiovaunun
päätepysäkki

Pohjolankatu

Tärkeimmät julkisen- ja kevyenliikenteen
yhteydet. 1:10 000

- paikallisjuna
- raitiovaunu
- linja-autot
- pyöräilyreitti

5.3 Liikennemäärät ja melu

Koskelantien liikennemäärä on lähes 30 000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Suunnittelualueelle aiheutuva meluhaitta tulee ottaa huomioon alueen täydennysrakentamista suunniteltaessa. Entisen sairaala-alueen kookas puusto suojaa piha-alueita melulta kohtuullisen hyvin.

Eniten melulle altistuu lamellitalokorttelin Koskelantien varressa oleva parkkialue. Mikäli kyseinen tyhjä tontti halutaan rakentaa, tulee toimintojen suunnittelussa ja rakennusten sijoittelussa kiinnittää erityistä huomiota meluntorjuntaan.

Käpyläntiellä liikennemäärä on noin 12 500 ajoneuvoa vuorokaudessa. Käpyläntie on puistokatu ja osa 1920-luvun

kaupunkisuunnitelmaa. Puisto- ja katualueita tulee käsitellä kokonaisuutena. Käpyläntiellä suunnittelualueen pohjoispuolella on näyttävä kaupunkiaukio joka toimii liikenneympyränä.

Kunnalliskodintiellä liikennemäärä on noin 7000 autoa vuorokaudessa. Osa liikenteestä on todennäköisesti läpiajoa. Ajonopeudet ovat nousseet suuriksi. Nykyisestä liikenteestä osa siirtyy toisille reiteille jos katualue jäsennöidään uudella tavalla. Toisaalta uusien asuinrakennusten myötä liikennemäärä kasvaa.

Nykyisin Kunnalliskodintielle aukeaa sairaalan ja pesuloiden huoltopihoja. Katualueen uudelleenjäsentely on olennainen osa

suunnittelualueen muutosta laitosmaisesta viihtyisäksi asuinalueeksi. Kunnalliskodintien välityksellä suunnittelualueen eri osa-alueet kytkeytyvät toisiinsa.

Meluselvitys 2007. Keskiäänitaso päivällä klo 7-22.
1:10 000

Suomessa melutason ohjausarvoina pidetään 55 desibeliä asuinalueilla, hoitolaitosalueilla ja virkistysalueilla, jotka sijaitsevat taajamissa. Yöllä vastaava ohjausarvo on 45-50 desibeliä. Suunnittelualueella sallittu melumäärä ylittyy Koskelantien varressa Kunnalliskodin risteyksen vaiheilla. Alueen täydennysrakentamista suunniteltaessa on meluntorjuntaan kiinnitettävä erityistä huomiota.

Suunnittelualue ja sitä ympäröivät asuinalueet muodostavat kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kokonaisuuden, jonka perustana on Helsingin mittakaavassa ainutlaatuinen, poikkeuksellisen hyvin säilynyt 1920-luvun asemakaavallinen sommitelma.

Kaupunkisuunnittelussa 1920-luvun klassismin periaatteisiin kuului yhtenäisen kaupunkikuvan luominen. Katutilan muodostumiseen kiinnitettiin erityistä huomiota muun muassa ohjeistamalla rakennusten julkisivun jäsentelyä tarkasti.

Katutilat yhdessä rakennusten pihojen kanssa muodostavat miljöökokonaisuuden, joka suunnittelualueita reunustavilla asuinalueilla on säilynyt hyvin.

Sairaala-aluetta rajaavat molemmilla puolilla puistokadut. Vilkaasti liikennöidyn Koskelantien keskiosassa puukujanteet reunustavat pyörätietä. Aikaisemmin

paikalla on ollut raitiovaunukiskot. Käpyläntien keskiosan istutukset ovat pienimuotoisempia.

Sairaalan pihan vehreinä säilyneet osat mahdollistavat uusien viheryhteyksien avaamisen ja tarjoavat mahdollisuuden liittää suunnittelualue osaksi olemassa olevien viheryhteyksien verkostoa.

Tarkasti suunniteltujen viheraiheiden lisäksi suunnittelualueen lähistöllä on vapaamuotoisempia luonnonalueita. Suosituksi ulkoilu- paikaksi muodostunut Taivaskallio kohoaa pientalojen takana suunnittelualueen länsipuolella. Vantaanjoen varressa taas on laajoja luonnontilaisia metsäalueita.

Puistokadut ympäröivillä alueilla
1:10 000

6.1 Puistokadut, aukiot ja 1920-luvun klassismi

Puistokadut ja aukioiden sarja muodostavat Käpylän ja Koskelan asemakaavallisen sommitelman rungon.

Pohjolankatu kulkee suorana ja leveänä puistokatuna Puu-Käpylän halki. Rakennukset ovat kadun suuntaisia ja asettuvat lähes kiinni katulinjaan. Yhtenäisen räystäslinjan, samankorkuisten sokkelien ja samalle tasolle asettuvien ikkunoiden ansiosta peräkkäiset rakennukset muodostavat yhtenevän katujulkisivun.

Kaupungin palveluksessa työskentelivät aikansa parhaat arkkitehdit. Käpylän ja Taivaskallion kaavoittamisesta vastasivat Otto-livari Meurman ja Birger Brunila, joka vuosina 1917-48 toimi Helsingin kaupungin asemakaava-arkkitehtina.

Puutarhaesikaupungin suunnittelun taustalla oli aikakaudelle tyypillinen sosiaalinen ajattelu. Laadukkaan suunnittelun avulla haluttiin antaa työväestölle mahdollisuus kohentaa elinolojaan.

Käpyläntie, Oulunkyläntien ja Pohjolankatu kohtaavat komeassa soikion mallisessa liikenneympyrässä. Risteys oli alun perin kulmikas. Soikiomuodon se on saanut ilmeisesti 1950-60-lukujen taitteessa.

Näkymä liikenneympyrän takaa
kohti Kunnalliskodintietä.

Liikenneympyrän komea puuryhmä.

6.2 Pihat osana viherympäristöä

Asuinalueista suunniteltiin miljöökoko-
naisuuksia. Puutarhakaupunkimainen
kokonaisuus syntyy vehreiden katu- ja
puistotilojen sekä asuintonttien etupihojen
yhdistelmästä.

Elisabeth Koch, joka toimi kaupungin puutar-
haneuvojana vuosina 1925-55 laati alueelle
istutussuunnitelmat. Asukkaita opastettiin
sijoittamaan etupihoille korkeita puita tai
pensaita korostamaan katutilojen vehreää
ilmettä.

Kochin mukaan omakotitalon puutarhan tuli
olla tarkoituksenmukainen ja yksinkertainen.
Ajatuksiaan hän esitteli mallipihojen avulla ja
muun muassa kirjoittamassaan opaskirjassa.
Helsingin kaupungin omistamille tonteille
laadittuja puutarhasuunnitelmia asukkaat
saivat lunastaa edullisesti.

Tyypillinen piha jakautui kolmeen osaan.
Talojen etupuutarhat muodostivat yhdessä
puutarhakaupunkimaista katutilaa.
Suojaisimmat oleskelupihat sijoitettiin
talojen taakse pensasryhmien suojiin.
Hyötyviljely kuului osaksi käytännöllistä
puutarhaa. Hedelmäpuista, marjapensaista
ja viljelysmaasta koostuva hyötypuutarha
sijoitettiin takimmaiseksi.

Julkisempi etupiha liittyy katutilan
jäsentelyyn. Talon takana on yksityisempi
piha oleskelupaikkoineen.

Suojaisat oleskelupihat
sijoittuvat talojen taakse.

Etupihojen kasvillisuus saa aikaan
puutarhakaupunkimaisen vaikutelman.

Lippakioski Kypyläntien ja Kullervontien kulmassa.

Otto-livari Meurmanin puiston luoteiskulma on nurmikenntää.

Otto-livari Meurmanin puisto.

Puisto jatkuu koulun takana.

Istutusalue Kullervonkadun varrella.

6.3 Otto-livari Meurmanin puisto

Suunnittelualueen länsipuolella Kullervonkadun ja Pohjolankadun kulmassa sijaitsee Otto-livari Meurmanin puisto. Puisto toimii sekä julkisena puistona, että sen laidalla sijaitsevan ala-asteen kouluun pihana.

Peruskorjauksen yhteydessä vuonna 2004 puiston eri toiminnot jaoteltiin selkeästi omille alueilleen. Uusittu leikkipaikka on koulun läheisyydessä. Pallokenttä leikkipaikan ja Kullervonkadun välissä on rajattu selkeästi omaksi alueekseen istutusalueen taakse. Kukkatarhassa koreilevat perennat, kukkivat pensaat ja pienet puut.

Puiston luoteiskulman katuihin rajautuvat osat ovat nurmikenntää. Pohjolankadun ja Kullervonkadun kulmassa on lippakioski vuodelta 1937. Kioski on kesäisin suosittu kohtaamispaikka

Koulun takana puisto jatkuu metsäisenä mäkenä. Metsäalueella kasvaa mäntyjä ja sinne on peruskorjauksen yhteydessä tehty selkeitä kävelyreittejä.

Kullervonkadun vastakkaisella puolella sijaitsee vaatimattomampi Kullervon puisto.

6.4 Ympäröivät luonnonalueet

Taivaskallio on metsäinen ja kallioinen luonnonalue, joka rajautuu pohjoisessa pääarataan ja idässä ja etelässä Käpylän ja Taivaskallion pientaloalueisiin. Metsäalueen arvo on otettu huomioon jo Brunilan asemakaavassa. Asuinalueet kiertyvät kallion ympärille.

Taivaskallion metsä on sekametsää, jota on harvennettu voimakkaasti. Pääradan varrella metsä muuttuu reheväksi pusikoksi. Kallion laki on avoin ja ketomainen. Se on luokiteltu maisemallisesti merkittäväksi kallioalueeksi.

Taivaskallion pohjoisrinteellä on muinaisrantamerkkejä rantakivikko ja rantavalli. Itse kallio kohoaa lähes 60 metrin korkeuteen ja sieltä näkee kauas.

Kallion laella on edelleen toisen maailmansodan aikaisia ilmatorjunta-asemia ja yksi ilmatorjuntatykki. Kallion huipulla on myös keinotekoinen lampi. Alue on nurmeltu ja siitä on tullut suosittu ulkoilupaikka.

Kotoniitynpuisto on rehevä ja pensaikoinen lehtometsikkö ja niitty Koskelan pientaloalueen takana Oulunkyläntien pohjoispuolella.

Koskelan kerrostaloalueen takana suunnittelualueen pohjoispuolella on asemakaavoittamaton metsäalue, joka ulottuu Vantaanjoelle asti. Jokiniementien länsipuoleinen osa metsästä on luokiteltu maisemallisesti merkittäväksi kallioalueeksi. Kallion huipulla on linnoitusrakenteita.

Jokiniementien itäpuoleinen Vantaanjokeen asti ulottuva alue on sekametsää, jossa kasvaa paikoin järeää kuusikkoa. Vedenpuhdistamon läheisyydessä jokivarressa on niittymäinen, pensaikoinen alue.

Vantaanjoen varressa on laaja lehtoalue, joka on maisemallisesti arvokas. Joen varressa kulkee suosittuja ulkoilureittejä.

Kotoniityn puisto.

Taivaskallion laella on ilmatorjunta-asemia.

Tekolampi Taivaskallion laella.

Koskelan metsä kerrostaloalueen ja Vantaanjoen välissä.

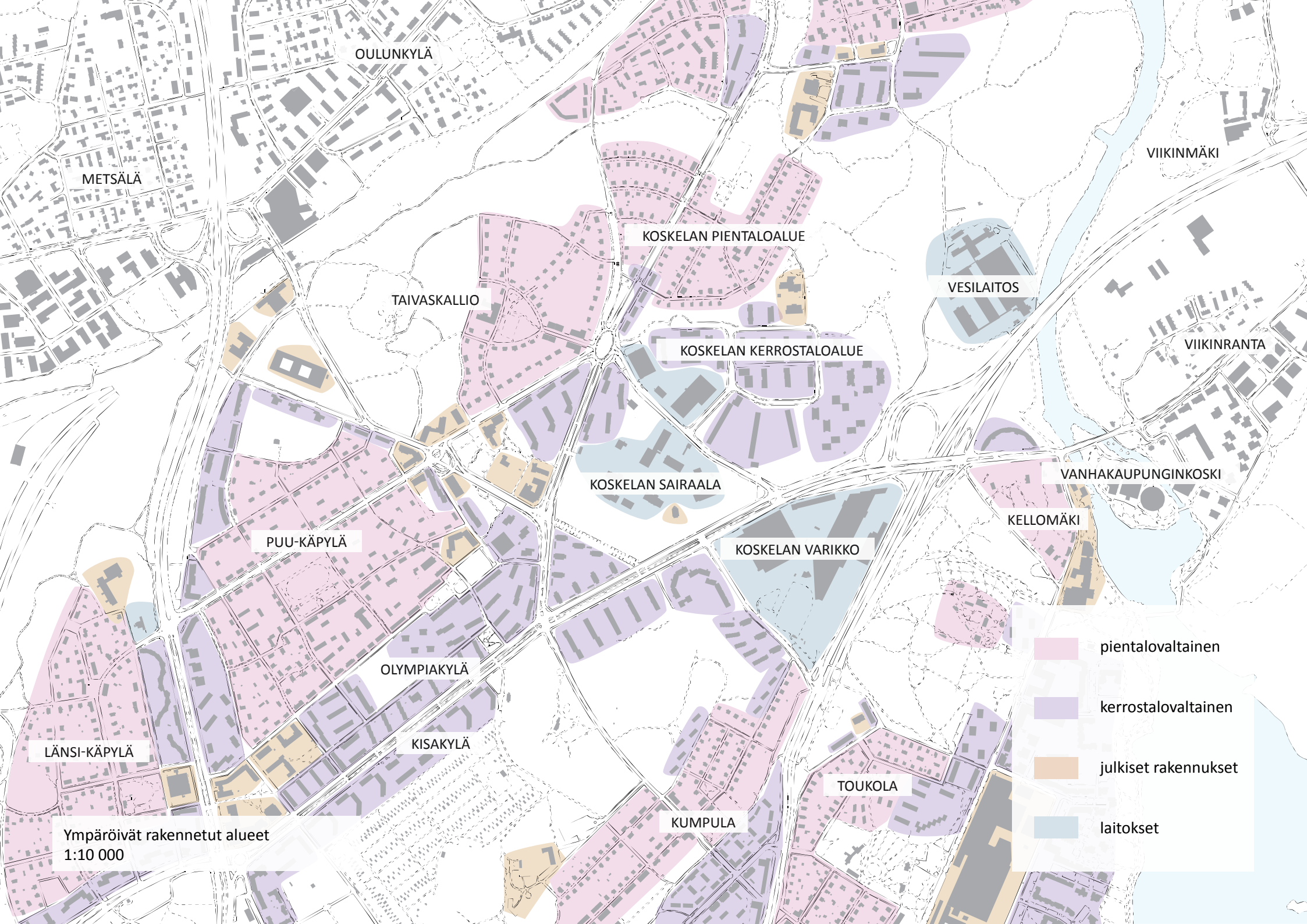
Suunnittelualan roolia on tarkasteltava laajasti osana kaupunkiympäristöä. Sairaala-alue on pitkään ollut eristetty muusta kaupunkirakenteesta ja historiallisista syistä alue mielletään laitospaikaksi. Uusien käyttäjien ja uusien käyttötarkoitusten myötä alue avautuu osaksi ympäröivää kaupunkirakennetta.

Ympäröivät asuinalueet ovat erityisen arvokkaita ja ne edustavat asuinrakentamisen kehityksen eri vaiheita Helsingissä. Monet alueista on suojeltu asemakaavalla. Suunnittelualan liittyminen osaksi tätä kokonaisuutta edellyttää ympäröivien alueiden arvoihin perehtymistä.

Suunniteltavien muutosten ja alueelle sijoitettavan täydennysrakentamisen on tuettava olemassa olevan kaupunkiympäristön arvoja ja yhtenäisyyttä. Koko suunnittelualan kattava maankäyttösuunnitelma mahdollistaa alueen sitomisen luontevaksi osaksi ympäröivää rakennetta.

Ympäröivien asuinalueiden kulttuurihistoriallisen arvon vuoksi rakentamisen ja ympäristön laatuun suunnittelualaalla on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Ympäröivien alueiden tarkastelu tarjoaa myös mahdollisuuden vertailla erilaisten rakennustyyppien ja mittakaavojen soveltumista suunnittelualaalle täydennysrakentamista silmällä pitäen.

Puu-Käpylä

Ensimmäisen maailmansodan jälkeisen asuntopulan helpottamiseksi päätettiin Helsingin asemakaavoitetun kaupunkialueen ulkopuolelta osoittaa alueita omakotirakentamista varten. Käpylästä löydettiin sopivasti tilaa ja maasto, johon kadut sekä viemäri- ja vesijohdot voitiin kohtuullisen pienin kustannuksin rakentaa.

Asemakaavaehdotus laadittiin Helsingin kaupungin rakennuskonttorissa yhteistyössä asiaa ajaneen sosiaalilautakunnan kanssa. Suunnittelustavastasivat Otto-livari Meurman ja asemakaava-arkkitehtina toiminut Birger Brunila. Suunnitelmassa yhdistyvät englantilainen puutarhakaupunki-ideologia ja suomalainen puukaupunkiperinne.

Asuntoyhtiö Helsingin Kansanasunnot Oy oli vahvasti mukana hankkeen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Asuntoyhtiön puuhamiehenä toimi arkkitehti Akseli Toivonen, joka oli tutustunut ruotsissa teolliseen pientalotuotantoon. Toivosen kehittämän puisen standardirakenteen ansiosta talot rakennettiin nopeasti ja työvoimaa säästään.

Puutarhakaupungin arkkitehdiksi kutsuttiin nuori Martti Välikangas. Välikangas ratkaisi talojen sijoittelun maastoon ja suunnitteli kaksikerroksisen neljän huoneiston talotyyppin standardirakenteiden puitteissa. Yksinkertaisissa rakennuksissa on mausteena klassisesta arkkitehtuurista tuttuja elementtejä.

Ensimmäiset asukkaat muuttivat taloihin syksyllä 1920. Asuinalueen oli tarkoitus olla väliaikainen. Vuokrasopimus kaupungin kanssa tehtiin aluksi 60 vuodeksi.

Puu-Käpylän purkamista ja korvaamista tehokkaammalla ja modernimmalla rakentamisella suunniteltiin 1960-luvulla. Hanke kaatui lopulta kansalaisvastustukseen ja alueelle laadittiin vuonna 1971 sen arvot turvaava asemakaava.

Museoviraston RKY 2009 inventoinnissa Käpylän puutaloalueet on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

Taivaskallion huvila-alue

Taivaskallion huvila-alueen perustamisesta päätettiin 1920-luvun lopulla. Alue oli jatkoa Käpylän puutarhaesikaupungille, mutta se suunnattiin keskiluokalle. Talot oli tarkoitettu yhdelle perheelle ja ne urakoitiin valmiiksi asti.

Tontit olivat väliä ja niiden väliin jäi rakentamaton luontoa. Ensimmäisen vaiheen rakennukset alueen eteläosassa ovat puurakenteisia ja puolitoistakerroksisia ja ne koristeltiin runsain koristeleikkauksin ja maalattiin vaaleiksi.

Taivaskallion ja Käpylätien väliselle alueelle 1930-luvun loppupuolella nousseet pientalot ovat avaria, valoisia ja huvilamaisia. Jokainen rakennus on yksilöllinen, sillä omistajat teettivät rakennusten piirustukset itse. Monet rakennuksista rapattiin. Viimeiset Taivaskallion rakennukset valmistuivat 1940-luvun alussa.

Keskeisellä paikalla Taivaskalliossa sijaitsee entinen Käpylän yhteiskoulu. Koulun vanhin osa valmistui vuonna 1942 Uno Mobergin suunnittelemana. Rakennusta on laajennettu

viimeksi 90-luvulla ja nykyisin siinä toimii ammattikorkeakoulu.

Taivaskallion alueella on voimassa vuonna 1994 laadittu asemakaava, jossa asuinrakennusten korttelialueet määrätään säilytettäväksi osana kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokasta kokonaisuutta.

Koskelan omakotialue

Koskelan omakotialueen rakentaminen alkoi 1930-luvun lopussa Pyhtääntieltä ja Nastolantieltä. Tonttien vuokraajat olivat yleensä ammattitaitoisia työläisiä, jotka ahkeroivat omakotityömailla päivätyönsä ohella. Alueelle rakennettiin kahden perheen taloja määrättyjä talotyyppejä soveltaen.

Artjärventielle rakennettiin kokeilumielessä yhdenperheen taloja. Myrskyläntien tyylikkääst yhden perheen talot urakoitsija rakensi valmiiksi asti. Työläistalojen ympäröivän Myrskyläntien asukkaat olivat alusta lähtien keskiluokkaa.

Oulunkyläntien ja Käpyläntien välissä olevien kortteleiden rakentaminen alkoi 1930-luvun

lopussa ja jatkui 40-luvun alkuun. Alueelle rakennettiin kaksikerroksisia kahdenperheen taloja.

Kaupunki laati tonteille omakotipuutarhan viljelyehdotuksia, joihin istutukset oli merkitty kasvi kasvilta. Sotaoloista johtuen puutarhat kuitenkin toimivat kasvimaina ja perunapeltoina. Omakotialueella pidettiin jopa kotieläimiä.

Valmistuttuaan taloihin jouduttiin usein ottamaan vuokralaisia. Vuokrat olivat alueen asukkaille aikanaan merkittävä tulonlisa. Nykyisin lähes kaikki talot ovat kokonaan yhden perheen käytössä.

Koskelan omakotialue valmistui kantakaupungin omakotialueista viimeisenä, kaksikymmentä vuotta Toukolan ja Käpylän jälkeen. Helsingin kaupunki on jatkanut omakotialueiden tonttien vuokrasopimuksia vuoteen 2020 asti.

Koskelan omakotialueella on voimassa alueen arvot turvaava asemakaava vuodelta 1994.

Kerrostalot 1950-luvulta

Lähialueen ensimmäiset kerrostalot rakennettiin Koskelantien pohjoispuolelle vuoden 1940 olympialaisten ulkomaa-laisten urheilijoiden majoitustiloiksi. Martti Välikankaan ja Hilding Ekelundin suunnittelemat funkkistyylliset rakennukset sijoittuvat vapaasti metsäiseen maisemaan.

Olympiakylän rakennukset otettiin asuinkäyttöön kisojen peruunnuttua talvisodan vuoksi. Vuonna 1952 järjestettyjä olympialaisia varten rakennettiin uusi majoitusalue Koskelantien eteläpuolelle. Kisakylän tunnetun alueen suunnitteli arkkitehti Pauli Salomaa.

Olympiakylän ja Kisakylän alueilla asemakaava ei tällä hetkellä ole suojelun osalta ajantasainen. Asemakaavojen muuttaminen on käynnissä suojelutavoitteiden täyttämiseksi.

Museoviraston RKY 2009 inventoinnissa olympiarakennukset on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

Korttelipiha suunnittelualueen länsipuolella olevasta korttelista.

Suunnittelualueen länsipuolelle Pohjolankadun ja Käpylängtien väliin rakennettiin 1950-luvun alussa asuinkerrostaloja. Arkkitehtina toimi Hilding Ekelund.

Kolme lamellitaloa asettuu Pohjolankadun varrelle hienovaraisesti viistoon. Toiset kolme rakennusta sijoittuvat korttelin keskelle.

L-mallisen hahmon ansiosta rakennusten väliin muodostuu suojaisia ulkotiloja. Korttelin viihtyisien pihojen suunnittelusta vastasi Elisabeth Koch.

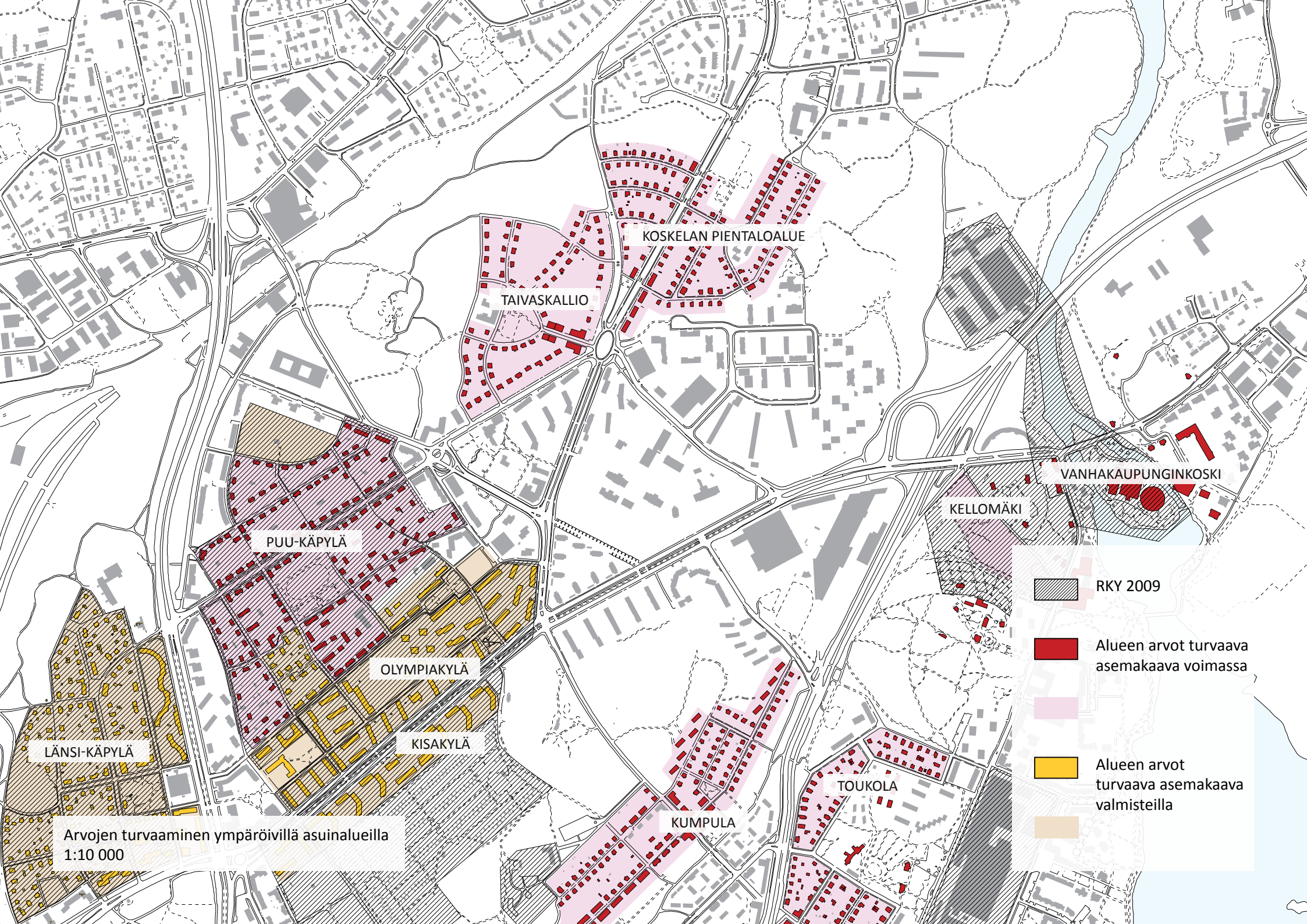

Julkisivu Pohjolankadulle.

Pihan puolen julkisivua rytmittävät parvekkeet.

Rakennuksen L-mallinen hahmo luo korttelin keskelle suojaisia pihatiloja.

Koskelan kerrostaloalue 1970-luvulta

Suunnittelualueen pohjoispuolelle pesula-rakennusten takana oleville kallioille rakennettiin 1970-luvulla kerrostaloalue. Uuden asuinalueen tieltä purettiin niin kutsuttu Koskelan parakkikylä.

Kaikki alueen rakennukset ovat elementtirakenteisia. Talot asettuvat tiukan suorakulmaiseen pohjois-eteläsuuntaiseen koordinaatistoon.

Rakennusten väliin jäävät pihat ovat vehreitä ja viihtyisiä oleskelu- ja leikkipaikkoineen. Monin paikoin aluetta kuitenkin hallitsevat parkkikentät.

Asuinrakennusten lisäksi alueelle rakennettiin koulu ja päiväkoti, jotka toimivat edelleen samalla paikalla. Päivittäistavarakauppa sijaitsee matalassa rakennukseen Antti Korpin tien ja Juhana Herttuan tien kulmassa.

Juhana Herttuan tie.

Koskelan parakkialue.
Kari Hakli 1970 (HKM)

Täydennysrakentaminen 1980-luvulta alkaen

Koskelan ympäristöä on täydennetty 1970-luvun jälkeen rakentamalla yksittäisiä asuinkortteleita ja rakennuksia.

Suunnittelualueen eteläpuolella raitiovau-
nuhallien ja 1950-luvun kerrostalojen välissä
on vuonna 1979 valmistunut kerrostalo-
kortteli, joka muodostuu kolmesta asuinra-
kennuksesta ja päiväkodista. Rakennukset
rajaavat keskelleen suojaisan sisäpihan.

Sairaala-alue rajautuu etelässä vuonna 1995
valmistuneen kolmion mallisen kerrostalo-
korttelin parkkipaikkaan. Kortteli rajautuu
Koskelantiehen ja Käpyläntiehen. Aidat ja
piharakennukset sulkevat korttelin keskelle
suojaisamman pihan.

Kullervonkadun ja Käpyläntien risteyksen
eteläpuolella on kolmen viuhkamaisesti
tontille sijoittuvan asuinkerrostalon
kokonaisuus. Vuonna 1998 valmistuneita
taloja yhdistävät matalat siipirakennukset.

Saman risteyksen pohjoiseen kulmaukseen
valmistui vuonna 1983 punatiilinen rakennus,
jossa toimi alun perin toimi Käpylän
Terveysasema. Rakennuksen vieressä on
vuonna 2003 valmistunut Autismisäätiön
ryhmäkoti ja toimintakeskus.

As Oy Helsingin Käpyläntie 1 (1995)

As Oy Kumpulän Kiinteistöt (1979)

As Oy Käpylänhovi (1998)

Koskelan varikko

Suunnittelualueen itäpuolella Koskelantien varressa sijaitsevat Koskelan raitiovaunu- ja bussivarikot. Varikot ovat toimineet alueella 1950-luvulta lähtien.

Helsingin kolmesta raitiovaunuvarikosta Koskela on suurin ja sieltä käsin liikennöidään useimpia Helsingin raitiovaunulinjoja.

Alueen länsilaidalla olevassa kaarikattoisessa hallissa toimii bussiliikenteen varikko. Bussivarikon toiminnot on päätetty siirtää Ruskeansuon ja Vartiokylän varikoille.

Raitiovaunuliikenteen kasvaessa varikolle kaivataan lisää tilaa. Jatkossa koko alue tulee olemaan raitioliikenteen käytössä. Alueelle suunnitellaan vaiheittaista täydennysrakentamista pääasiassa olemassa olevia rakennuksia laajentamalla.

Varikon laajentamissuunnitelmiin liittyy myös ajatus vararaiteesta. Tarvittaessa käytettävissä oleva yhteys mahdollistaisi raitioliikenteen toiminnan silloin kun liikenne Kustaa Vaasan tiellä on estynyt.

Vararaide voisi kulkea Koskelan varikolta esimerkiksi raitiolinjan 1 päätepyssäkillä Pohjolankadun ja Kullervonkadun risteykseen tai Koskelankadun kautta etelään. Mahdollisen vararaiteen linjauksesta ei toistaiseksi ole tehty tarkempia suunnitelmia.

Kaarikattoisen hallin
pääty Koskelantiellä

Bussivarikko

Ilmakuva 2011. (KMO)

Laadittavan maankäyttösuunnitelman tavoitteena on ratkaista uusien käyttötarkoitusten sijoittuminen suunnittelualueelle sairaala- ja pesulatoimintojen poistuessa. Uudet toiminnot tulevat muuttamaan suunnittelualueen luonnetta merkittävästi.

Samalla alueen ja sen rakennusten kulttuurihistoriallisia ja rakennustaiteellisia arvoja halutaan tuoda esiin nykyistä paremmin sekä huolehditaan niiden vaalimisesta myös tulevaisuudessa.

Koskelan sairaalan aluetta on tarkasteltava myös osana helsinkiläisten sairaalarakennusten ja -miljöiden historiaa. Useista muista helsinkiläisistä sairaala-alueista on jo tehty rakennus- ja ympäristöhistorialliset selvitykset.

Vanhojen rakennusten käyttötarkoituksen muutosten ohella alueelle sijoitetaan täydennysrakentamista. Täydennysrakentamisen luonne ja sovittaminen suunnittelualueelle

ratkaistaan ympäristöhistoriallisen selvityksen ja rakennushistoriaselvityksen pohjalta. Tällä hetkellä tarkoituksena on sijoittaa alueelle sosiaaliviraston vanhustenkeskus sekä uutta asuinrakentamista.

Keskeisimmät suunnitteluhaasteet liittyvät alueen arvojen turvaamiseen. Ympäristön olemassa olevia arvoja on tuotava esiin ja tarvittaessa palautettava. Vanhan rakennuskannan soveltuvuus uusiin käyttötarkoituksiin on selvitettävä. Täydennysrakentamisen on tapahduttava olemassa olevan rakennuskannan ehdoilla. Hyvin sijoitettuna täydennysrakentaminen elävöittää aluetta ja nostaa esiin sen parhaita ominaisuuksia.

8.1 Säilytettävä ja palautettava ympäristö

Ympäristön arvojen säilyttämiseksi muuttuvassa maankäyttötilanteessa on tehtävä ympäristöhistoriallinen selvitys. Historialliset tiedot ympäristöstä on analysoitava tarkemmin kuin tämän selvityksen yhteydessä on ollut mahdollista. Paikanpäällä tehtävä nykytilanteen inventointi on tärkeä osa selvitystä.

Esimerkiksi vuoden 1913 asemapiirros antaa viitteitä laadukkaasta suunnittelusta, mutta epäselvää on, miltä osin suunnitelmat ovat toteutuneet. Myöhempien, eri aikakausina syntyneiden kerrostumien merkitystä on analysoitava, jotta voidaan määritellä ympäristön säilytettävät ja pelautettavat piirteet suunnittelualueella.

Vasta kattavan ympäristöhistoriallisen selvityksen avulla voidaan eritellä suunnittelualueen ympäristön säilytettäviä, palautettavia ja kehitettäviä piirteitä suhteessa muuttuviin käyttötarkoituksiin.

8.2 Rakennusten suojelu ja uudet käyttötarkoitukset

Olemassa olevan rakennuskannan muuttaminen uuteen käyttötarkoitukseen sopivaksi sen arvoja menettämättä on alueen suunnittelun suurimpia haasteita. Sairaala-alueen keskeisimmät rakennukset muodostavat historiallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaan yhtenevän kokonaisuuden, jota ei tule rikkoa.

Uudet käyttötarkoitukset edellyttävät todennäköisesti muutoksia rakennusten pohjaratkaisuissa. Ennen suunnittelun aloittamista on tärkeää tunnistaa rakennusten historiallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaat ominaispiirteet, joita uudistusten yhteydessä on tarpeen säilyttää, palauttaa tai kehittää. Rakennushistoriaselvityksen yhteydessä on syytä arvioida myös soveltuvuutta jatkokäyttöön erilaisten käyttötarkoitusten osalta.

Kaikkien sairaalapaviljonkien alkupe-
räinen pohjaratkaisu noudattaa samaa periaatetta. Rakennuksen keskellä kulkee leveä käytävä, jonka eteläpuolella on suuria hoidokkihuoneita. Huonetilat ovat suuria, rakennuksesta riippuen noin 45-60m² suuruisia. Huonetilojen jakaminen pienemmiksi ei ole mahdollista rakennusten alkuperäistä toiminta-ajatusta kunnioittaen. Jakaminen aiheuttaa muutoksia paitsi tilajakoon, myös muun muassa ikkunajakoon ja sitä kautta edelleen rakennusten julkisivun

jäsentelyyn.

Ensisijaisesti sairaalapaviljonkeihin tulisi sijoittaa toimintoja, joissa voivat hyödyntää alkuperäistä tilajakoa. Esimerkiksi yksittäisiksi huoneistoksi tilat ovat muutettavissa monenlaisin eri ratkaisumallein.

Lankkuaidan ympäröimä sairaala-alue
lännestä katsottuna. (HKM)

Kunnalliskodin nuoria
äitejä lapsineen. (HKM)

Suurin huoneisiin mahtui jopa
kymmenen asukasta kerralla. (HKM)

Sairaala-paviljongin keskikäytävä. (HKM)

8.3 Täydennysrakentaminen

Täydennysrakentamisen mahdollisuudet suunnittelualueen eri osissa poikkeavat huomattavasti toisistaan. Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta suunnittelualueen arvokkain ympäristö sijoittuu entiselle sairaala-alueelle. Sairaala-alueen maltillista täydennysrakentamista tutkitaan ympäristöhistoriallisen selvityksen ja rakennushistoriaselvityksen antamissa puitteissa.

Entiselle pesula-alueelle sijoitettavan täydennysrakentamisen laajuus riippuu siitä, kuinka suurelta osin olemassa olevaa rakennuskantaa voidaan hyödyntää uusien käyttötarkoitusten sijoittamisessa. Pesularakennusten mahdollinen purkaminen vapauttaisi suuren tontin Kunnalliskodintien varrelta asuinrakentamiselle. Höyrylaitoksen korkea piippu on näyttävä maamerkki, jonka roolia kaupunkikuvassa on tutkittava.

Lamellitalojen korttelialueen mahdollisessa täydennysrakentamisessa erityispiirteenä muihin suunnittelualueen osiin verrattuna on tarve huomioida nykyisten asukkaiden etu. Täydennysrakentamisen yhteydessä esimerkiksi yhteistilojen ja ulkotilojen laatua voidaan parantaa. Myös tehokas, keskitetty parkkiratkaisu voi lisätä korttelin asumisviihtyvyyttä.

Täydennysrakentamisen keinoin on tarkoitus uudistaa aluetta ja tuoda esiin arvoja,

jotka nykyisellään jäävät huomaamatta. Suunnittelualueen eri osa-alueiden välille luodaan yhteyksiä, joiden ansiosta suljettu sairaala-alueesta tulee aktiivisempi osa ympäristöä. Lisäksi uudet rakennukset kytkevät koko suunnittelualueen osaksi ympäröivää kaupunkirakennetta.

Uusien toimintojen sijoittaminen alueelle aiheuttaa muutoksia liikennejärjestelyissä. Tällä hetkellä Kunnalliskodintien ympäristö

sairaalan ja pesuloiden kohdalla muistuttaa huoltopihaa. Täydennysrakentamisen yhteydessä kadun luonnetta on mahdollista tarkastella uudelleen.

Lisäksi alueen kokonaissuunnitelman yhteydessä on ratkaistava Koskelantien aiheuttaman meluhaitan vähentämiseen liittyvät ongelmat ja pyrittävä luomaan alueelle selkeä keskitetty pysäköintiratkaisu.

Kunnalliskodintie nykyisellään.

Suunnittelutilanne
1:2500

- Rakennukset, joilla on historiallista arvoa tai jotka säilyvät nykyisessä käytössä
- Rakennukset, joiden uutta käyttötarkoitusta tai mahdollista purkamista harkitaan
- Alkuperäinen akseli
- Esimerkkejä avattavien yhteyksien mahdollisista periaattellisista linjauksista
- Nykyiset rajaavat maismaelementit

Nykyinen sairaalan keskipihalle johtava tie.

Käpyläntien reunassa parkkipaikan ja koivupuiston välissä kasvaa puurivi.

Takakannen kuva:
Potilaita ulkoilemassa C-paviljongin
päätyparvekkeella. Taustalla kappeli. (HKM)

Koskelan Sairaala-alue : Rakennusvaiheet ja rakennukset. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston kaavoitusosaston selvityksiä 2001:3.

Koskela Forsby 1912-1987. Toimituskunta: Lars Emil Tötterman, Tauno Larmi, Sirkka Elfving. 1987.

Henttonen, Maarit: Kansakunnan parhaaksi : Suomalaiset naisten- ja lastensairaalat 1920-1940-luvulla. Suomalaisen kirjallisuuden seura. 2009.

Helsingin kaupungin historia : V osa, ajanjakso 1918-1945 : ensimmäinen nide. Helsingin kaupunki. 1962.

Pääkaupunkiseudun sairaala-aluevisio 2030. Helsingin kaupungin terveystieteiden raportteja 2009:4

Keidas kaupungissa : Toukolan, Käpylän, Kumpulan ja Koskelan omakotialue. Hursti Leo (toim.) Kanta-Helsingin omakotiyhdistys. 1987.

Karisto, Maria: Elisabeth Kochin mallipiihat omakotirakentajille. Teoksessa Korsutietä näätäkujalle : Helsingin jälleenrakennuskauden pientaloalueet, osa 1. Helsingin Kaupunkisuunnitteluviraston Asemakaavaosaston selvityksiä 2003:11

www-sivut:

Helsingin kaupungin Ympäristökeskuksen luontotietojärjestelmän arvokkaiden luontokohteiden kohderaportit:
www.hel.fi/luontotieto

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Museoviraston inventointi:
www.rky.fi

Rakennustaiteen museon arkkitehtiesittelyt:
www.mfa.fi/arkkitehdit

Arkistot:

Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto

Helsingin kaupunginarkisto

Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston piirustusarkisto

Helsingin kaupungin rakennusviraston piirustusarkisto

